

บทที่ 4

ผลการศึกษการนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2548/49

ในการศึกษครั้งนี้ จะแบ่งผลการศึกษาออกเป็นสองส่วนหลักๆ โดยส่วนแรกคือผลการศึกษาสภาพทั่วไปของชวานาตัวอย่าง และส่วนที่สองคือผลการศึกษาการนำข้าวเปลือกนาปีของชวานาตัวอย่างในจังหวัดเชียงใหม่ ในปีการผลิต 2548/49 โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 สภาพทั่วไปของชวานาตัวอย่าง

ผลการศึกษาในส่วนแรก เป็นส่วนของสภาพทั่วไปของชวานาตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยลักษณะของชวานาตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูล และสภาพสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชวานาตัวอย่าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 ลักษณะของชวานาตัวอย่าง

ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลจากชวานาจำนวน 142 ครัวเรือน จำแนกเป็นชวานาในอำเภอสันกำแพงจำนวน 85 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 60 และชวานาในอำเภอสันป่าตองจำนวน 57 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 40 (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของชวานาตัวอย่าง จำแนกตามพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษา	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
อำเภอสันกำแพง	85	59.86
อำเภอสันป่าตอง	57	40.14
รวม	142	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับชวานาตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครัวเรือน โดยมีจำนวน 119 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 84 รองลงมาเป็นภรรยาจำนวน 15 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 11 และจำนวนอีก 8 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 6 เป็นบุตรและญาติ (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของชานาตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามสถานภาพในครัวเรือน

สถานภาพในครัวเรือน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
หัวหน้าครัวเรือน	119	83.81
ภรรยา	15	10.56
บุตรและญาติ	8	5.63
รวม	142	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4.1.2 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชานาตัวอย่าง

สำหรับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชานาตัวอย่าง ประกอบด้วย อายุและระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน พื้นที่ทำเกษตร ลักษณะการถือครองที่ดิน ผลผลิตทางการเกษตร รายได้ของครัวเรือน และภาระหนี้สินที่ไม่ใช่การกู้เงินจากการจำนำข้าวเปลือก ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุอยู่ในช่วง 41 – 50 ปี มีเป็นจำนวนมากที่สุด หรือคิดเป็นร้อยละ 46 รองลงมาคือช่วงอายุ 51 – 60 ปี หรือคิดเป็นร้อยละ 35 และช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป หรือคิดเป็นร้อยละ 16.20 และอีกเพียงร้อยละ 3 อยู่ในช่วงอายุ 31 – 40 ปี (ตารางที่ 4.3) ทำให้เห็นว่าครัวเรือนชานาตัวอย่างนั้น มีหัวหน้าครัวเรือนที่ทำงานในภาคเกษตรที่อยู่ในช่วงอายุ 31 – 40 ปี เป็นจำนวนน้อยที่สุด ซึ่งในช่วงอายุดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นวัยกำลังทำงานในภาคเกษตรที่สำคัญแต่ก็ไปทำงานนอกภาคเกษตรเป็นส่วนใหญ่ อาจเนื่องมาจากรายได้ที่ไม่แน่นอนในภาคเกษตร

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
31 – 40	4	2.82
41 – 50	65	45.77
51 – 60	50	35.21
มากกว่า 60	23	16.20
รวม	142	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน พบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนสูงถึงร้อยละ 84 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวนร้อยละ 10 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนร้อยละ 3 และหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้รับการศึกษา มีจำนวนร้อยละ 2 ส่วนจำนวนที่น้อยที่สุดคือจำนวนร้อยละ 1 เป็น

หัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น (ตารางที่ 4.4) จะเห็นได้ว่ายังมีหัวหน้าครัวเรือนบางส่วนที่ไม่ได้รับการศึกษา แต่ถ้าพิจารณาถึงระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือนแล้ว ก็พบว่าส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาสูงสุดเพียงระดับประถมศึกษาตอนปลายเท่านั้น

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	3	2.11
ประถมศึกษาตอนต้น	2	1.41
ประถมศึกษาตอนปลาย	119	83.80
มัธยมศึกษาตอนต้น	14	9.86
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	4	2.82
รวม	142	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

ในแต่ละครัวเรือนของชานาตัวอย่าง มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ยครัวเรือนละ 4 คน เป็นสมาชิกเพศชายเฉลี่ยครัวเรือนละ 2 คนและเป็นสมาชิกหญิงเฉลี่ยครัวเรือนละ 2 คนเท่ากัน (ตารางที่ 4.5) ซึ่งถ้าพิจารณาเป็นแรงงานภาคเกษตรในแต่ละครัวเรือนแล้วพบว่า มีแรงงานภาคเกษตรที่เป็นแรงงานชายและทำงานเต็มเวลา จำนวนเฉลี่ยครัวเรือนละ 1 คน เท่ากับจำนวนเฉลี่ยแรงงานภาคเกษตรที่เป็นแรงงานหญิงและทำงานเต็มเวลาที่มีครัวเรือนละ 1 คนเช่นกัน (ตารางที่ 4.5) สำหรับจำนวนแรงงานภาคเกษตรที่ทำงานไม่เต็มเวลาทั้งแรงงานหญิงและแรงงานชาย จะไม่กล่าวถึงเนื่องจากมีสัดส่วนที่ต่ำมาก

จากการพิจารณาจำนวนแรงงานในแต่ละครัวเรือนตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้จะเป็นครัวเรือนชานาก็ตาม แต่จำนวนแรงงานภาคเกษตรที่ทำงานเต็มเวลา มีสัดส่วนเท่ากับจำนวนแรงงานที่ไปทำงานนอกภาคเกษตร ซึ่งในอนาคตอาจเป็นไปได้ว่า แรงงานภาคเกษตรที่ทำงานเต็มเวลาในครัวเรือนชานา มีแนวโน้มลดลง เพราะจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม และได้มีการสอบถามจากชานาแล้ว พบว่าชานาส่วนใหญ่มีการผลักดันให้บุตรได้รับการศึกษาที่ค่อนข้างสูงขึ้น เพื่อที่จะไปทำงานนอกภาคเกษตรมากขึ้น เพราะชานาส่วนใหญ่มีความคิดว่ารายได้จากภาคเกษตรมีความไม่แน่นอนเป็นอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยของสมาชิกในครัวเรือนและแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนที่ทำงานเต็มเวลา

รายการ	จำนวนเฉลี่ย (คนต่อครัวเรือน) (n=142)
สมาชิกในครัวเรือน	
ชาย	1.90
หญิง	1.77
รวม	3.67
แรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนที่ทำงานเต็มเวลา	
ชาย	0.99
หญิง	0.77
รวม	1.76

ที่มา: จากการสำรวจ

พิจารณาถึงพื้นที่ทำการเกษตรของชาวนา โดยรวมทั้งพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่ปลูกพืชอื่นๆ ของแต่ละครัวเรือน มีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 3 แปลง หรือรวมเป็นพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 14.48 ไร่ต่อครัวเรือน ซึ่งถ้าแยกเป็นเฉพาะพื้นที่ปลูกข้าว (รวมทั้งข้าวนาปีและนาปรัง) มีจำนวนเฉลี่ยครัวเรือนละ 2 แปลง หรือรวมเป็นพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 13.86 ไร่ต่อครัวเรือน โดยแยกตามการถือครองพื้นที่ปลูกข้าว สำหรับพื้นที่ปลูกข้าวที่เป็นของตนเองเฉลี่ย 4 ไร่ต่อครัวเรือน พื้นที่ปลูกข้าวที่ต้องเช่าผู้อื่นเฉลี่ย 9 ไร่ต่อครัวเรือน และพื้นที่ปลูกข้าวที่ได้ทำฟรี โดยไม่ต้องจ่ายค่าเช่า มีเฉลี่ย 1 ไร่ต่อครัวเรือน (ตารางที่ 4.6) จะเห็นได้ว่า ในพื้นที่ที่ศึกษา ชาวนามีการถือครองพื้นที่ปลูกข้าวในลักษณะของการเช่า ในสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับ การถือครองในลักษณะอื่น

ตารางที่ 4.6 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยต่อครัวเรือนของชาวนาที่เข้าร่วม โครงการรับจำนำข้าวเปลือก ปีการ

ผลิต 2548/49

พื้นที่ทำการเกษตร	จำนวนพื้นที่เฉลี่ย (ไร่ต่อครัวเรือน) (n=142)
พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด	14.48
พื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด	13.86
พื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด แยกตามการถือครอง	
ของตนเอง	3.98
เช่าผู้อื่น	9.23
ทำฟรี	0.65

ที่มา: จากการสำรวจ

ในการศึกษาพื้นที่ปลูกข้าวของชาวนาตัวอย่างต่อไปนี้จะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ปลูกข้าวของชาวนาตัวอย่างที่มีการถือครองตามแต่ละประเภท ซึ่งในหนึ่งครัวเรือนชาวนาอาจมีการถือครองพื้นที่ปลูกข้าวมากกว่า 1 ลักษณะ และจากการศึกษาพบว่าชาวนามีพื้นที่ปลูกข้าวเป็นของตนเอง มีจำนวน 73 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 51 ของชาวนาตัวอย่างทั้งหมด ส่วนชาวนาที่ต้องเช่าพื้นที่ปลูกข้าวจากผู้อื่น มีจำนวน 97 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 68 ของชาวนาตัวอย่างทั้งหมด สำหรับชาวนามีพื้นที่ปลูกข้าวที่ได้ทำฟรี โดยไม่ต้องจ่ายค่าเช่า ซึ่งอาจเป็นพื้นที่ของบิดามารดาตนเองหรือบิดามารดาของคู่สมรส และญาติ เป็นต้น มีจำนวนชาวนา 10 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 7 ของชาวนาตัวอย่างทั้งหมด (ตารางที่ 4.7) เห็นได้ว่าจากชาวนาตัวอย่างทั้งหมด มีชาวนาที่เช่าพื้นที่ปลูกข้าวมากพอสมควร เนื่องจากชาวนาบางรายที่ต้องเช่าพื้นที่ทำกิน เพราะไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง และไม่ได้พื้นที่ทำกินฟรีด้วย แต่ในบางรายก็เช่าพื้นที่ทำกินเพิ่ม เนื่องจากพื้นที่ทำกินของตนเองหรือที่ได้ทำฟรีนั้นไม่เพียงพอ

ส่วนพื้นที่ปลูกข้าวของครัวเรือนชาวนาที่ต้องเช่าจากผู้อื่นนั้น ชาวนาต้องมีการจ่ายค่าเช่า โดยอัตราค่าเช่าในกรณีที่จ่ายค่าเช่าเป็นเงินสด เฉลี่ยปีละ 813 บาทต่อไร่ และกรณีที่จ่ายค่าเช่าเป็นผลผลิตข้าว เฉลี่ยปีละ 232 กิโลกรัมต่อไร่ (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของชาวนาตัวอย่าง จำแนกตามการถือครองพื้นที่ปลูกข้าว ปีการผลิต 2548/49

ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกข้าว	จำนวน (ครัวเรือน) *	ร้อยละ
ของตนเอง	73	51.41
เช่าจากผู้อื่น	97	68.31
ได้ทำฟรี	10	7.04
รวม	142	100.00
ค่าเช่าพื้นที่ปลูกข้าว กรณีที่เช่าจากผู้อื่น	อัตราค่าเช่าเฉลี่ยต่อปี	
จ่ายเป็นเงินสด (บาทต่อไร่)	813.38	
จ่ายเป็นผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)	232.02	

หมายเหตุ: * ใน 1 ครัวเรือนอาจมีลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกข้าวมากกว่า 1 ลักษณะ

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับการปลูกข้าวนาปีของชาวนาตัวอย่าง ได้ศึกษาถึงพันธุ์ข้าวที่ปลูก ผลผลิตและรายได้ที่ชาวนาได้รับ ซึ่งพันธุ์ข้าวนาปีที่ครัวเรือนชาวนาปลูกมี 3 พันธุ์ คือ พันธุ์หอมมะลิ พันธุ์สันป่าตอง 1 และพันธุ์ กข.6 และถ้าพิจารณาแยกตามพันธุ์ข้าวของชาวนา พบว่าขนาดพื้นที่ที่ปลูกข้าวหอมมะลิ มีจำนวนเฉลี่ย 11.14 ไร่ต่อครัวเรือนขนาดพื้นที่ที่ปลูกข้าวสันป่าตอง 1 มีจำนวนเฉลี่ย 5.03 ไร่ต่อครัวเรือน และขนาดพื้นที่ที่ปลูกข้าว กข.6 มีจำนวนเฉลี่ย 3.26 ไร่ต่อครัวเรือน ส่วนผลผลิตข้าวนาปี พบว่าข้าวหอมมะลิ มีผลผลิตเฉลี่ยปีละ 6,159 กิโลกรัมต่อครัวเรือน และข้าวสันป่าตอง 1 มี

ผลผลิตเฉลี่ยปีละ 3,422 กิโลกรัมต่อครัวเรือน ส่วนข้าว กข.6 มีผลผลิตเฉลี่ยปีละ 2,135 กิโลกรัมต่อครัวเรือน และถ้านำมาเป็นผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ในแต่ละครัวเรือน พบว่าในแต่ละปี ข้าวหอมมะลิมีผลผลิตเฉลี่ย 553 กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวสันป่าตอง 1 มีผลผลิตเฉลี่ย 680 กิโลกรัมต่อไร่ และข้าว กข.6 มีผลผลิตเฉลี่ย 655 กิโลกรัมต่อไร่ (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยขนาดพื้นที่ปลูกข้าว ผลผลิตข้าว และผลผลิตต่อไร่ของข้าวนาปีจำแนกตามพันธุ์ข้าว ปีการผลิต 2548/49

พันธุ์ข้าว	ขนาดพื้นที่ปลูกข้าวนาปีเฉลี่ย (ไร่/ครัวเรือน)	ผลผลิตข้าวนาปีเฉลี่ย (กิโลกรัม/ครัวเรือน/ปี)	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ (กิโลกรัม/ไร่/ปี)
ข้าวหอมมะลิ (n=142)	11.14	6,158.75	552.85
ข้าวสันป่าตอง 1 (n=47)	5.03	3,422.02	680.32
ข้าว กข.6 (n=38)	3.26	2,134.87	654.87

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับราคาข้าวนาปี ในสัดส่วนที่ชาวนาได้นำไปขายในท้องตลาด โดยจะยังไม่กล่าวรวมถึงสัดส่วนที่ชาวนานำไปจำหน่าย ซึ่งจะพิจารณาพันธุ์ข้าวที่ปลูก พบว่ามีชาวนาด้อย่างเพียง 3 ครัวเรือน ที่มีการขายข้าวหอมมะลิ โดยราคาเฉลี่ยคือ 8.17 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนชาวนาด้อย่างจำนวน 13 ครัวเรือน ที่มีการขายข้าวสันป่าตอง 1 ซึ่งราคาเฉลี่ยคือ 6.15 บาทต่อกิโลกรัม และชาวนาด้อย่างจำนวน 8 ครัวเรือน ที่มีการขายข้าว กข. 6 โดยราคาเฉลี่ยคือ 5.78 บาทต่อกิโลกรัม (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยของราคาข้าวนาปีที่ชาวนาขายไปในท้องตลาด จำแนกตามพันธุ์ข้าว ปีการผลิต 2548/49

พันธุ์ข้าว	ราคาข้าวนาปีเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
ข้าวหอมมะลิ (n=3)	8.17
ข้าวสันป่าตอง 1 (n=13)	6.15
ข้าว กข.6 (n=8)	5.78

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาในด้านรายได้ของครัวเรือนชาวนาด้อย่าง โดยเป็นรายได้ของสมาชิกในครัวเรือนทุกคน พบว่ารายได้จากการจำหน่าย ข้าวเปลือกนาปี ซึ่งเป็นรายได้ขณะที่ยังมีค่าเฉลี่ย 50,205 บาทต่อครัวเรือน (ตารางที่ 4.10) เนื่องจากว่าในภายหลังชาวนาที่ยังมีรายได้ และไม่มีรายได้ถอนข้าวคืน แล้วขายข้าวให้กับโครงการระบายข้าว ชาวนาจะได้รับราคาข้าวไม่เท่ากับราคาข้าวที่ได้ขณะจำหน่าย ส่วนรายได้จากการขายข้าวให้กับพ่อค้ามีรายได้เฉลี่ยรวมปีละ 6,879 บาทต่อครัวเรือน จำแนกเป็นการขายข้าวหอมมะลิ โดยมีรายได้เฉลี่ยปีละ 989 บาทต่อครัวเรือน การขายข้าวสันป่าตอง 1 มีรายได้เฉลี่ย

ปีละ 5,356 บาทต่อครัวเรือน และการขายข้าว กข.6 มีรายได้เฉลี่ยปีละ 533 บาทต่อครัวเรือน สำหรับรายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ เช่น ลำไย ถั่วเหลือง เป็นต้น มีรายได้เฉลี่ยรวมปีละ 10,772 บาทต่อครัวเรือน และรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู ไก่ เป็นต้น มีรายได้เฉลี่ยรวมปีละ 11,760 บาทต่อครัวเรือน สำหรับรายได้ในแหล่งอื่นๆ มีรายได้เฉลี่ยรวมปีละ 70,021 บาทต่อครัวเรือน โดยจำแนกเป็นรายได้จากการให้เช่า เช่น เช่ารถไถ รถแทรกเตอร์ มีรายได้เฉลี่ยปีละ 5,004 บาทต่อครัวเรือน รายได้จากกิจกรรมในครัวเรือน เช่น ค้าขาย หัตถกรรม มีรายได้เฉลี่ยปีละ 8,979 บาทต่อครัวเรือน รายได้จากจากรับจ้างทั่วไป ทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร มีรายได้เฉลี่ยปีละ 25,445 บาทต่อครัวเรือน รายได้จากการทำงานในหน่วยงานเอกชน มีรายได้เฉลี่ยปีละ 8,377 บาทต่อครัวเรือน รายได้จากการทำงานในหน่วยงานราชการ มีรายได้เฉลี่ยปีละ 5,907 บาทต่อครัวเรือน รายได้จากที่บุตรหลานส่งมาให้ มีรายได้เฉลี่ยปีละ 2,535 บาทต่อครัวเรือน และรายได้จากกิจกรรมอื่นๆ เช่น ขายที่ดิน หาของป่าขาย มีรายได้เฉลี่ย 13,774 บาทต่อครัวเรือน (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 รายได้เฉลี่ยต่อปีของครัวเรือนชาวนาตัวอย่าง จำแนกตามแหล่งรายได้

แหล่งรายได้	รายได้เฉลี่ยต่อปี (บาทต่อครัวเรือน) (n=142)
รายได้จากการจำหน่ายข้าวเปลือกหอมมะลินาปี*	50,204.65
รายได้จากการขายข้าวนาปี	
ข้าวหอมมะลิ	6,879.04
ข้าวสันป่าตอง	989.47
ข้าว กข.6	5,356.34
ข้าว กข.6	533.23
รายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ เช่น ลำไย ถั่วเหลือง	10,772.59
รายได้จากการเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู ไก่	11,760.21
รายได้อื่นๆ	
จากการให้เช่า เช่น ให้เช่ารถไถ รถแทรกเตอร์	70,020.90
จากกิจกรรมในครัวเรือน เช่น ค้าขาย หัตถกรรม	5,004.23
จากการรับจ้างทั่วไป (ทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร)	8,978.87
จากการทำงานในหน่วยงานเอกชน	25,444.50
จากการทำงานในหน่วยงานราชการ	8,377.11
จากบุตรหลานส่งมาให้	5,907.04
จากกิจกรรมอื่นๆ เช่น หาของป่าขาย ขายที่ดิน	2,535.21
จากกิจกรรมอื่นๆ เช่น หาของป่าขาย ขายที่ดิน	13,773.94
รวมรายได้เฉลี่ยต่อปี	149,637.39

หมายเหตุ : * เป็นรายได้จากการจำหน่ายข้าวเปลือกนาปีในขณะที่ยังไม่เกี่ยว เนื่องจากชาวนาที่ยังไม่เกี่ยว และไม่ได้ถอนคืนแล้วขายข้าวให้โครงการระบายข้าว ชาวนาจะได้รับราคาไม่เท่ากับราคาขณะที่ยังไม่เกี่ยว

ที่มา : จากการสำรวจ

สังคมปัจจุบันของชาวนาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าชาวนาส่วนใหญ่มีหนี้สินต่อแหล่งเงินทุนต่างๆ ทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ตลอดจนการใช้จ่ายในครัวเรือน โดยหนี้สินที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ ไม่ใช่หนี้สินจากการจำนำข้าว จากการศึกษาพบว่าชาวนาด้อย่างที่มีหนี้สินต่อแหล่งหนี้สินต่างๆ มีจำนวนมากถึง 113 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 80 ทำให้เห็นว่าชาวนาส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินอยู่มากพอสมควร และสัดส่วนที่เหลืออีกจำนวน 29 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20 เป็นชาวนาที่ไม่ได้มีหนี้สินต่อแหล่งเงินกู้อื่น นอกจากหนี้สินจากการจำนำข้าวเปลือกเท่านั้น (ตารางที่ 4.11) อาจเนื่องจากมีกำลังทรัพย์เพียงพอใช้จ่ายในครัวเรือน และลงทุนในภาคเกษตร

ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละของชาวนาด้อย่าง ที่มีหนี้สินและไม่มีหนี้สินต่อแหล่งอื่นที่ไม่ใช่หนี้สินต่อการจำนำข้าวเปลือก ปีการผลิต 2548/49

การมีหนี้สิน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ครัวเรือนชาวนาที่มีหนี้สิน	113	79.58
ครัวเรือนชาวนาที่ไม่มีหนี้สิน	29	20.42
รวม	142	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับแหล่งหนี้สินที่สำคัญของชาวนา คือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) สหกรณ์การเกษตร กองทุนเงินล้าน และแหล่งหนี้สินอื่นๆ อย่างเช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแกะสลัก กลุ่มแม่บ้าน ร้านขายปัจจัยการผลิตทางเกษตร (โดยเป็นการนำปัจจัยการผลิตมาใช้ก่อนพอขายผลผลิตได้แล้วถึงมีการชำระหนี้) และการมีหนี้สินกับญาติ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาจำนวนครัวเรือนชาวนาที่มีหนี้สินต่อแหล่งต่างๆ พบว่า ในบางครัวเรือนมีหนี้สินต่อหลายแหล่ง แต่ในบางครัวเรือนมีหนี้สินต่อแหล่งเงินกู้แหล่งเดียว โดยจำนวนชาวนาที่มีหนี้สินแต่ละแหล่ง จะคิดสัดส่วนเปรียบเทียบกับจำนวนชาวนาด้อย่างทั้งหมด ($n = 142$) ซึ่งการมีหนี้สินต่อ ธกส. จำแนกตามระยะเวลาการกู้ยืม คือระยะสั้น (1 ปี) ระยะปานกลาง (1 – 5 ปี) และระยะยาว (5 ปีขึ้นไป) โดยจำนวนชาวนาที่มีหนี้สินต่อ ธกส. ระยะสั้นมีจำนวน 16 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 11 ระยะปานกลางมีชาวนาจำนวน 6 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 4 และระยะยาวมีจำนวน 65 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 46 จำนวนชาวนาที่มีหนี้สินต่อสหกรณ์การเกษตรคือ 21 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15 จำนวนชาวนาที่มีหนี้สินต่อกองทุนเงินล้านคือ 48 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 34 และชาวนาที่มีหนี้สินต่อแหล่งเงินกู้อื่นๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแกะสลัก กลุ่มแม่บ้าน ร้านขายปัจจัยการผลิตทางเกษตร และญาติ เป็นต้น มีจำนวน 21 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 15 (ตารางที่ 4.12) แสดงให้เห็นว่าชาวนาด้อย่างมีหนี้สินต่อ ธกส. เป็นสัดส่วนที่มากที่สุด โดยเฉพาะการมีหนี้สินในระยะยาว ซึ่งโดยหลักการของ ธกส. ก็มีนโยบายทางด้านสินเชื่อที่คอยให้

ความช่วยเหลือเกษตรกรรออยู่แล้ว ส่วนแหล่งหนี้สินอีกแหล่งที่ชาวนามีการกู้ยืมเงินเป็นสัดส่วนที่รองลงมาก็คือกองทุนเงินล้าน ซึ่งชาวนามีหลายครัวเรือนมีหนี้สินต่อแหล่งนี้เป็นจำนวนมากพอสมควร

ตารางที่ 4.12 จำนวนและร้อยละของชาวนาดตัวอย่าง ที่มีหนี้สินต่อแหล่งอื่นที่ไม่ใช่หนี้สินต่อการจำนำข้าวเปลือก จำแนกตามแหล่งหนี้สิน ปีการผลิต 2548/49

แหล่งหนี้สิน	จำนวน (ครัวเรือน)*	ร้อยละ
ชกส.		
ระยะสั้น	16	11.27
ระยะปานกลาง	6	4.23
ระยะยาว	65	45.77
สหกรณ์การเกษตร	21	14.79
กองทุนเงินล้าน	48	33.80
แหล่งเงินกู้อื่นๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแกะสลัก	21	14.79
จำนวนชาวนาดตัวอย่างทั้งหมด	142	100.00

หมายเหตุ: * ผู้กู้แต่ละรายอาจมีหนี้สินมากกว่า 1 แหล่ง และการมีหนี้สินต่อ ชกส. อาจเป็นหนี้สินมากกว่า 1 ระยะ
ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับมูลค่าหนี้สินและระยะเวลากู้ยืมต่อครัวเรือนที่มีหนี้สินในแต่ละแหล่งหนี้สิน พบว่าการมีหนี้สินต่อ ชกส. ซึ่งเป็นระยะสั้นคือระยะเวลา 1 ปี มีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ย 48,937 บาทต่อครัวเรือนที่เป็นหนี้สินต่อ ชกส. ส่วนระยะปานกลาง มีระยะเวลากู้ยืมเฉลี่ย 3.67 ปี และมีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ย 89,1667 บาทต่อครัวเรือนที่เป็นหนี้สินต่อ ชกส. และระยะยาว มีระยะเวลากู้ยืมเฉลี่ย 8.83 ปี และมีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ย 189,831 บาทต่อครัวเรือนที่เป็นหนี้สินต่อ ชกส. การกู้ยืมเงินจากสหกรณ์การเกษตร มีระยะเวลากู้ยืมเฉลี่ย 3.73 ปี และมีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ย 75,750 บาทต่อครัวเรือนที่เป็นหนี้สินต่อสหกรณ์การเกษตร การมีหนี้สินต่อกองทุนเงินล้าน มีระยะเวลากู้ยืมคือ 1 ปี ส่วนมูลค่าหนี้สินเฉลี่ย 14,562 บาทต่อครัวเรือนที่มีหนี้สินต่อกองทุนเงินล้าน ส่วนแหล่งหนี้สินอื่นๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแกะสลักและญาติ เป็นต้น มีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ย 24,442 บาทต่อครัวเรือนที่มีหนี้สินต่อแหล่งอื่นๆ และระยะเวลากู้ยืมเฉลี่ย 1.71 ปี แต่ถ้าชาวนามีบางรายที่กู้ยืมจากญาติจะไม่มีระยะเวลากู้ยืม (ตารางที่ 4.13) ซึ่งจะเห็นได้ว่าชาวนาดตัวอย่าง ในการศึกษานี้มีหนี้สินต่อ ชกส. มากที่สุด เนื่องมาจากว่าชาวนามีที่จะจำนำข้าวเปลือกกับรัฐบาลได้ ก็ต้องเป็นลูกค้าของ ชกส. ดังนั้นชาวนาดตัวอย่างส่วนใหญ่จึงมีหนี้สินกับ ชกส.

การชำระเงินคืนให้กับแหล่งหนี้สิน ชาวนาต้องชำระอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ด้วย ซึ่งถ้าเป็นหนี้สินต่อ ธกส. ระยะเวลา อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยคือร้อยละ 7.70 ต่อปีระยะปานกลางมีอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยคือร้อยละ 7.50 ต่อปี ส่วนระยะยาว อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยคือร้อยละ 7.69 ต่อปีและอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์การเกษตรที่ชาวนาต้องชำระ เฉลี่ยร้อยละ 8.02 ต่อปี กองทุนเงินล้านคิดอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยร้อยละ 5.71 ต่อปี (ตารางที่ 4.13) สำหรับกรณีที่มีหนี้สินต่อคนในหมู่บ้าน ซึ่งถือว่าเป็นหนี้สินนอกระบบนั้น มีการคิดอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยร้อยละ 3.95 แต่จากการสอบถามในบางครัวเรือนที่มีหนี้สินต่อคนในหมู่บ้าน ต้องชำระดอกเบี้ยที่มีอัตราสูงถึงร้อยละ 12 ต่อปี

เมื่อพิจารณาถึงมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมด พบว่าการมีหนี้สินต่อ ธกส. ซึ่งเป็นระยะสั้น มีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ย 5,514 บาทต่อครัวเรือน ส่วนระยะปานกลาง มีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ย 3,765 บาทต่อครัวเรือน และระยะยาวมีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ย 86,894 บาทต่อครัวเรือน การมีหนี้สินต่อสหกรณ์การเกษตร มีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ย 11,202 บาทต่อครัวเรือน ส่วนการมีหนี้สินต่อกองทุนเงินล้าน มีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ย 4,923 บาทต่อครัวเรือน และการมีหนี้สินต่อแหล่งเงินกู้อื่นๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแกะสลัก และญาติ เป็นต้น มีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ย 3,615 บาทต่อครัวเรือน (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยของมูลค่าหนี้สิน ระยะเวลากู้ยืมและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ จำแนกตามแหล่งหนี้สิน ที่ไม่ใช่หนี้สินจากการจำนำข้าวเปลือก ปีการผลิต 2548/49

แหล่งหนี้สิน	มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาทต่อครัวเรือน)		ระยะเวลา กู้ยืมเฉลี่ย (ปี)	อัตราดอกเบี้ย เงินกู้เฉลี่ย (ร้อยละต่อปี)
	ครัวเรือนที่มีหนี้สิน (n=113)	ครัวเรือนทั้งหมด (n=142)		
ธกส.				
ระยะสั้น (n = 16)	48,937.50	5,514.08	1.00	7.70
ระยะปานกลาง (n = 6)	89,166.67	3,764.61	3.67	7.50
ระยะยาว (n = 65)	189,830.77	86,894.37	8.83	7.69
สหกรณ์การเกษตร (n = 21)	75,749.52	11,202.39	3.73	8.02
กองทุนเงินล้าน (n = 48)	14,562.50	4,922.54	1.00	5.71
แหล่งเงินกู้อื่นๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มแกะสลัก (n = 21)	24,441.96	3,614.66	1.71	3.95
จำนวนเฉลี่ย	145,663.90	115,915.64	6.80	7.72

ที่มา: จากการสำรวจ

พิจารณาถึงวัตถุประสงค์สำคัญในการมีภาระหนี้สินของครัวเรือนชาวนาในแต่ละแหล่งหนี้สินเมื่อคิดเปรียบเทียบเป็นสัดส่วนร้อยละของจำนวนชาวนาที่มีหนี้สินทั้งหมดในแต่ละแหล่ง พบว่าในการมีหนี้สิน

ต่อ ธกส. ในระยะสั้น ชาวนาส่วนใหญ่นำเงินไปใช้เพื่อทำการเกษตรอย่างเดียว มีจำนวนมากถึงร้อยละ 81 ในระยะปานกลาง ชาวนาจำนวนร้อยละ 67 นำเงินไปใช้เพื่อทำการเกษตรอย่างเดียว สำหรับในระยะยาว เนื่องจากเป็นจำนวนเงินค่อนข้างสูง ทำให้วัตถุประสงค์สำคัญของการมีหนี้สินของชาวนาเป็นไปเพื่อการสร้างบ้านและการซ่อมแซม/ต่อเติมบ้าน เป็นจำนวนร้อยละ 20 รองลงมาเป็นวัตถุประสงค์เพื่อทำการเกษตร จำนวนร้อยละ 18 ส่วนการมีหนี้สินต่อสหกรณ์การเกษตร ชาวนามีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อทำการเกษตรอย่างเดียว โดยมีจำนวนร้อยละ 43 และการมีหนี้สินต่อกองทุนเงินล้าน ก็มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อทำการเกษตรอย่างเดียวเช่นกัน มีจำนวนร้อยละ 33 ส่วนการมีหนี้สินต่อแหล่งอื่นๆ นั้นมีวัตถุประสงค์สำคัญ ก็เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน มีจำนวนร้อยละ 33 (ตารางที่ 4.14) จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์สำคัญของชาวนาในการมีหนี้สินต่อแหล่งหนี้สินต่างๆ ส่วนใหญ่ก็เพื่อทำการเกษตร นอกจากแหล่งหนี้สินที่กำหนดระยะเวลากู้ยืมในระยะยาว ซึ่งมูลค่าหนี้สินค่อนข้างสูงทำให้วัตถุประสงค์สำคัญ เป็นไปเพื่อใช้ประโยชน์ในการสร้างบ้าน/ซ่อมแซม/ต่อเติมบ้าน

ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละของจำนวนชาวนามีหนี้สิน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการมีหนี้สินในแต่ละแหล่งหนี้สิน ปีการผลิต 2548/49

แหล่งหนี้สิน	วัตถุประสงค์ของการมีหนี้สิน	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
ธกส. ระยะสั้น	เพื่อทำการเกษตรอย่างเดียว	13	81.25
	เพื่อทำการเกษตร/ใช้จ่ายในครัวเรือน	1	6.25
	เพื่อทำการเกษตร/ค่าใช้จ่ายในการศึกษานูตร	1	6.25
	เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน/ค่าใช้จ่ายในการศึกษานูตร	1	6.25
	รวม	16	100.00
ระยะปานกลาง	เพื่อทำการเกษตรอย่างเดียว	4	66.67
	เพื่อซื้อรถจักรยานยนต์	2	33.33
	รวม	6	100.00
ระยะยาว	เพื่อสร้างบ้านและซ่อมแซม/ต่อเติมบ้าน	13	20.00
	เพื่อทำการเกษตรอย่างเดียว	12	18.46
	เพื่อทำการเกษตร/ใช้จ่ายในครัวเรือน	12	18.46
	เพื่อทำการเกษตร/ค่าใช้จ่ายในการศึกษานูตร	9	13.85
	เพื่อลงทุนนอกภาคเกษตร เช่น ค้าขาย	6	9.23
	เพื่อซื้อรถยนต์	6	9.23
	เพื่อซื้อที่ดิน/ที่นา/ที่สวน	5	7.69
	เพื่อชำระหนี้	2	3.08
รวม	65	100.00	

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

แหล่งเงินทุน	วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
สหกรณ์การเกษตร	เพื่อทำการเกษตรอย่างเดียว	9	42.86
	เพื่อซ่อมแซม/ต่อเติมบ้าน	4	19.05
	เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน/ค่าใช้จ่ายในการศึกษาบุตร	2	9.52
	เพื่อทำการเกษตร/ใช้จ่ายในครัวเรือน	2	9.52
	เพื่อทำการเกษตร/ค่าใช้จ่ายในการศึกษาบุตร	2	9.52
	กู้เป็นปัจจัยการผลิตทางเกษตร เช่น ปุ๋ย ยา	2	9.52
รวม		21	100.00
กองทุนเงินล้าน	เพื่อทำการเกษตรอย่างเดียว	16	33.33
	เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน	12	25.00
	เพื่อทำการเกษตร/ใช้จ่ายในครัวเรือน	9	18.75
	เพื่อลงทุนนอกภาคเกษตร เช่น ค้าขาย	6	12.50
	เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน/ค่าใช้จ่ายในการศึกษาบุตร	4	8.33
	เพื่อชำระหนี้	1	2.08
รวม		48	100.00
แหล่งเงินทุนอื่นๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ และ กลุ่มแกะสลัก	เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน	7	33.33
	เพื่อทำการเกษตรอย่างเดียว	4	19.05
	เพื่อทำการเกษตร/ค่าใช้จ่ายในการศึกษาบุตร	4	19.05
	เพื่อทำการเกษตร/ใช้จ่ายในครัวเรือน	3	14.29
	เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน/ค่าใช้จ่ายในการศึกษาบุตร	3	14.29
รวม		21	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2 ลักษณะการนำเข้าข้าวเปลือก

การศึกษาถึงลักษณะการนำเข้าข้าวเปลือกกนาปีของชาวนาตัวอย่างในจังหวัดเชียงใหม่ ในปีการผลิต 2548/49 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ลักษณะการนำเข้าข้าวเปลือกกนาปี ของชาวนาในจังหวัดเชียงใหม่ ในส่วนแรกจะพิจารณาถึงระยะเวลาที่ชาวนาได้นำข้าวเปลือกมาจำหน่ายกับโครงการรับจำนำข้าวเปลือกโดยคิดรวมกับปีการผลิต 2548/49 พบว่าครัวเรือนชาวนามีระยะเวลารวมเฉลี่ยครัวเรือนละ 4 ปี ซึ่งระยะเวลาสูงสุดที่ชาวนาจำหน่ายข้าวเปลือกคือจำนวน 14 ปี ก็คือเริ่มนำเข้าข้าวเปลือกกนาปี ในปีการผลิต 2534/35 และระยะเวลาดำสุดก็คือจำนวน 1 ปี นั่นก็คือเพิ่งเริ่มนำเข้าข้าวเปลือกในปีการผลิต 2548/49 เป็นปีแรก และจากการศึกษาถึงการเริ่มนำเข้าข้าวเปลือกมาจำหน่ายกับโครงการรับจำนำข้าวเปลือกเป็นครั้งแรก พบว่าในปีการผลิต 2547/48

มีจำนวนชวานามากที่สุด คือ 36 ครั้วเรือนหรือคิดเป็นร้อยละ 25 ที่เริ่มจำหน่ายข้าวเปลือกครั้งแรก รองลงมาคือในปีการผลิต 2545/46 มีชวานาจำนวน 30 ครั้วเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 21 และปีการผลิต 2546/47 มีชวานาจำนวน 19 ครั้วเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 13 (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละของชวานาด้อย่าง จำแนกตามปีการผลิตที่ชวานาเริ่มจำหน่ายข้าวเปลือกนปี

ปีการผลิตที่เริ่มจำหน่ายข้าวเปลือกนปี	จำนวน (ครั้วเรือน)	ร้อยละ
2534/35	1	0.07
2535/36	2	1.41
2536/37	1	0.70
2537/38	5	3.52
2538/39	4	2.82
2539/40	4	2.82
2542/43	2	1.41
543/44	3	2.11
2544/45	17	11.97
2545/46	30	21.13
2546/47	19	13.38
2547/48	36	25.35
2548/49	18	12.68
รวม	142	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับเหตุผลที่ชวานาด้อย่างเริ่มจำหน่ายข้าวเปลือกกับ โครงการรับจำหน่ายของรัฐบาล มีชวานาจำนวน 122 ครั้วเรือน หรือประมาณร้อยละ 86 ให้เหตุผลตรงกันว่า เพราะราคารับจำหน่ายสูงกว่าราคาในท้องตลาด รองลงมาเป็นชวานาจำนวน 13 ครั้วเรือน หรือประมาณร้อยละ 9 ให้เหตุผลว่าได้รับการแนะนำจาก ชกส. และชวานาอีกจำนวน 6 ครั้วเรือน หรือประมาณร้อยละ 5 ให้เหตุผลอื่นๆ เช่น ได้รับการแนะนำจากกลุ่มเกษตรกร และบิดาแนะนำ เป็นต้น (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 จำนวนและร้อยละของชวานาด้อย่าง จำแนกตามเหตุผลที่เริ่มจำหน่ายข้าวเปลือกนปี

เหตุผล	จำนวน (ครั้วเรือน)	ร้อยละ
ราคารับจำหน่ายสูงกว่าราคาในท้องตลาด	122	85.92
ได้รับการแนะนำจาก ชกส.	13	9.15
เหตุผลอื่นๆ เช่น ได้รับการแนะนำจากกลุ่มเกษตรกร	7	4.93
รวม	142	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

ส่วนชวานาตัวอย่างที่ได้เริ่มจำหน่ายข้าวเปลือกเป็นครั้งแรก และได้จำหน่ายข้าวเปลือกโดยต่อเนื่องทุกปีการผลิต จนถึงปีการผลิต 2548/49 มีจำนวนชวานา 113 ครัวเรือน หรือประมาณร้อยละ 79 ส่วนชวานาที่ไม่ได้จำหน่ายข้าวเปลือกต่อเนื่อง มีจำนวน 11 ครัวเรือน หรือประมาณร้อยละ 8 และจำนวนชวานาอีก 18 ครัวเรือน หรือประมาณร้อยละ 13 ที่เพิ่งเริ่มจำหน่ายข้าวเปลือกครั้งแรกในปีการผลิต 2548/49 (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17 จำนวนและร้อยละของชวานาตัวอย่าง จำแนกตามการจำหน่ายข้าวเปลือกโดยต่อเนื่อง จนถึงปีการผลิต 2548/49

การจำหน่ายข้าวเปลือกโดยต่อเนื่องจนถึงปีการผลิต 2548/49	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำหน่ายข้าวเปลือกโดยต่อเนื่อง	113	79.57
จำหน่ายข้าวเปลือกโดยไม่ต่อเนื่อง	11	7.75
เริ่มจำหน่ายข้าวเปลือกเป็นครั้งแรกในปีการผลิต 2548/49	18	12.68
รวม	142	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับชวานาตัวอย่าง จำนวน 113 ครัวเรือน ที่ได้มีการจำหน่ายข้าวเปลือกอย่างต่อเนื่องโดยตลอด มีชวานาจำนวน 104 ครัวเรือน ที่แสดงเหตุผลถึงการจำหน่ายข้าวอย่างต่อเนื่อง โดยชวานาจำนวน 96 ครัวเรือนหรือประมาณร้อยละ 92 ให้เหตุผลสำคัญไว้ว่า เพราะราคารับจำหน่ายสูงกว่าราคาในท้องตลาด รองลงมามีชวานาจำนวน 6 ครัวเรือนหรือประมาณร้อยละ 6 ให้เหตุผลว่าเพราะเป็นลูกค้า ธกส. อยู่แล้วจึงจำหน่ายข้าวเปลือกมาโดยต่อเนื่อง ส่วนจำนวนชวานาอีก 4 ครัวเรือนหรือประมาณ ร้อยละ 4 ที่ให้เหตุผลอื่นๆ เช่น ต้องการทราบว่าถ้าจำหน่ายข้าวเปลือกต่อเนื่องแล้วราคารับจำหน่ายที่ได้จะสูงกว่าราคาในท้องตลาดทุกปีหรือไม่ (ตารางที่ 4.18)

ส่วนชวานาที่จำหน่ายข้าวเปลือกโดยไม่ต่อเนื่อง มีชวานาจำนวน 11 ครัวเรือน ที่ให้เหตุผลโดยมีชวานาจำนวน 5 ครัวเรือนหรือประมาณร้อยละ 45 ให้เหตุผลสำคัญว่าราคารับจำหน่ายไม่แตกต่างจากราคาในท้องตลาด และชวานาจำนวน 3 ครัวเรือนหรือร้อยละ 27 ให้เหตุผลว่าต้องการจำหน่ายแบบโบประทวน แต่การรับจำหน่ายแบบโบประทวนมีการรับจำหน่ายเฉพาะข้าวหอมมะลิ แต่ไม่ได้ปลูกข้าวหอมมะลิ ส่วนชวานาจำนวน 2 ครัวเรือน หรือร้อยละ 18 ให้เหตุผลว่าในบางปีไม่ได้ปลูกข้าว แต่ปลูกพืชชนิดอื่น และชวานาจำนวน 2 ครัวเรือน หรือร้อยละ 18 เช่นกัน ให้เหตุผลว่าบางปีเช่าที่ดินทำกินไม่ได้ จึงไม่ได้ปลูกข้าว ทั้งนี้มีชวานาจำนวนเพียง 1 ครัวเรือน หรือร้อยละ 9 ที่ให้เหตุผลว่าในบางปีก็ขายให้พ่อค้าคนกลาง เนื่องจากได้รับเงินในเวลาอันรวดเร็ว (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18 จำนวนและร้อยละของชวานาตัวอย่าง จำแนกตามเหตุผลที่มีการนำเข้าข้าวเปลือกโดยต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่อง จนถึงปีการผลิต 2548/49

เหตุผล	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
การนำเข้าข้าวเปลือกโดยต่อเนื่อง (n=113) (ชวานาที่ไม่ตอบเหตุผล 9 ครัวเรือน) ชวานาที่ตอบเหตุผล		
1. ราคารับจำหน่ายสูงกว่าราคาในท้องตลาด	96	92.31
2. เป็นลูกค้า ชกส. อยู่แล้วจึงนำเข้าข้าวเปลือกโดยต่อเนื่อง	6	5.77
3. เหตุผลอื่นๆ เช่น ต้องการทราบว่าจะนำเข้าข้าวเปลือกต่อเนื่อง ราคารับจำหน่ายที่ได้จะสูงกว่าราคาในท้องตลาดทุกปีหรือไม่	4	3.85
จำนวนครัวเรือนที่ตอบเหตุผล	104	100.00
การนำเข้าข้าวเปลือกโดยไม่ต่อเนื่อง (n=11) ชวานาที่ตอบเหตุผล		
1. ราคารับจำหน่ายไม่แตกต่างจากราคาในท้องตลาด	5	45.45
2. ต้องการจำหน่ายแบบใบประทวน (แต่ไม่ได้ปลูกข้าวหอมมะลิ)	3	27.27
3. บางปีไม่ได้ปลูกข้าว แต่ปลูกพืชชนิดอื่น	2	18.18
4. บางปีเช่าที่ดินทำกินไม่ได้	2	18.18
5. บางปีก็ขายให้พ่อค้าคนกลางเนื่องจากได้รับเงินในเวลาอันรวดเร็ว	1	9.09
จำนวนครัวเรือนที่ตอบเหตุผล	11	100.00

หมายเหตุ: ในการสอบถามเหตุผลจากชวานาตัวอย่าง เป็นการสอบถามถึงเหตุผลที่สำคัญ และชวานา 1 ครัวเรือน สามารถตอบได้มากกว่า 1 เหตุผล

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับชนิดข้าวเปลือกที่ชวานานำมาจำหน่ายกับรัฐบาล เป็นข้าวหอมมะลิเพียงชนิดเดียว ตามขอบเขตของการศึกษาที่กำหนดไว้ และจากระยะเวลารับจำหน่ายของโครงการ ที่กำหนดไว้ตั้งแต่ พฤศจิกายน 2548 ถึงกุมภาพันธ์ 2549 ซึ่งในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ชวานาตัวอย่างได้นำข้าวเปลือกมาจำหน่ายในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2548 จำนวน 12 ครัวเรือน เดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 จำนวน 61 ครัวเรือน เดือนมกราคม พ.ศ. 2549 จำนวน 56 ครัวเรือน และในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 จำนวน 13 ครัวเรือน (ตารางที่ 4.19) แสดงว่าในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 มีชวานาจำนวนมากที่สุดที่นำข้าวเปลือกมาจำหน่าย ส่วนในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2548 มีชวานาจำนวนน้อยที่สุดที่นำข้าวเปลือกมาจำหน่าย

ตารางที่ 4.19 จำนวนและร้อยละของชาวนาตัวอย่าง จำแนกตามเดือนที่นำข้าวเปลือกมาจำหน่ายกับโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2548/49

เดือนที่จำหน่ายข้าวเปลือก	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
พฤศจิกายน 2548	12	8.45
ธันวาคม 2548	61	42.96
มกราคม 2549	56	39.44
กุมภาพันธ์ 2549	13	9.15
รวม	142	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาถึงวิธีการจำหน่ายข้าวเปลือกนาปีของชาวนาตัวอย่าง พบว่าชาวนาจำนวน 87 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 61 ที่จำหน่ายแบบใบประทวน ส่วนชาวนาจำนวน 55 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 39 ที่จำหน่ายแบบชั่งฉาง (ตารางที่ 4.20) และจากการศึกษา พบว่าชาวนาตัวอย่างในอำเภอสันป่าตอง มีการจำหน่ายแบบใบประทวนอย่างเดียว แต่ชาวนาตัวอย่างในอำเภอสันกำแพงมีการจำหน่ายทั้งแบบใบประทวนและแบบชั่งฉาง

ตารางที่ 4.20 จำนวนและร้อยละของชาวนาตัวอย่าง จำแนกตามวิธีการจำหน่ายข้าวเปลือก ปีการผลิต 2548/49

วิธีการจำหน่ายข้าวเปลือก	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำหน่ายแบบใบประทวน	87	61.27
จำหน่ายแบบชั่งฉาง	55	38.73
รวม	142	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับปริมาณข้าวหอมมะลิที่จำหน่ายแบบใบประทวนมีปริมาณเฉลี่ยครัวเรือนละ 4,791 กิโลกรัม และจำหน่ายแบบชั่งฉางมีปริมาณเฉลี่ยครัวเรือนละ 6,212 กิโลกรัม (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21 ปริมาณข้าวเปลือกเฉลี่ยที่จำหน่าย จำแนกตามวิธีการจำหน่ายข้าวเปลือก ปีการผลิต 2548/49

วิธีการจำหน่าย	ปริมาณข้าวเปลือกเฉลี่ยที่จำหน่าย (กิโลกรัมต่อครัวเรือน)
จำหน่ายแบบใบประทวน (n = 87)	4,790.87
จำหน่ายแบบชั่งฉาง (n=55)	6,211.76

ที่มา: จากการสำรวจ

ในด้านการไถ่ถอนข้าวคืนของชาวนาตัวอย่าง พบว่าชาวนาไม่มีการไถ่ถอนข้าวคืน ไม่ว่าจะชาวนาที่จำหน่ายแบบยั้งฉางหรือแบบโบประทวน เนื่องจากว่าราคาข้าวในท้องตลาดไม่สูงขึ้น ทำให้ไม่จูงใจให้ชาวนาไถ่ถอนข้าวคืน แต่ในการจำหน่ายแบบยั้งฉางนั้น เมื่อชาวนาไม่ไถ่ถอนข้าวคืน รัฐบาลทำการระบายข้าวในยั้งฉางของชาวนา โดยการจัดตั้งโครงการระบายข้าวซึ่งกำหนดโรงสีของโครงการระบายข้าวไว้ เพื่อให้ชาวนาขนส่งข้าวไปยังโรงสีที่กำหนดไว้

4.3 การใช้ประโยชน์จากเงินกู้ที่ได้จากการจำหน่ายข้าวเปลือก

สำหรับการจำหน่ายข้าวเปลือกของชาวนา กล่าวได้ว่าเป็นการกู้ยืมเงินจาก ธกส. แต่จะแยกพิจารณาออกเหนือจากการกู้เงินจากแหล่งเงินกู้ต่างๆ ตามที่กล่าวไว้ในหัวข้อ 4.1.2 ซึ่งเงินกู้ที่ได้จากการจำหน่ายข้าวเปลือกนี้ คราวเรือนชาวนาได้นำไปใช้ประโยชน์ในหลายๆด้าน

โดยชาวนาได้นำเงินกู้ที่ได้จากการจำหน่ายข้าวเปลือกไปใช้ประโยชน์ ในด้านการใช้จ่ายในครัวเรือน ซึ่งมีชาวนาจำนวนมากที่สุด คือ 82 ครัวเรือนหรือร้อยละ 58 รองลงมาเป็นการนำเงินไปชำระหนี้ มีชาวนาจำนวน 62 ครัวเรือน หรือร้อยละ 44 ส่วนการใช้ประโยชน์เงินกู้ในด้านการลงทุนภาคเกษตรและการนำไปจ่ายค่าปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย สารเคมี และค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น มีสัดส่วนจำนวนชาวนาสำหรับเกือบเท่ากัน คือจำนวน 42 และ 41 ครัวเรือนหรือร้อยละ 30 และ 29 ตามลำดับ การใช้ประโยชน์เงินกู้ในด้านการศึกษามูลนิธิมีจำนวนชาวนา 19 ครัวเรือนหรือร้อยละ 13 ส่วนการใช้ประโยชน์เงินกู้ด้านการลงทุนนอกภาคเกษตร มีชาวนาจำนวน 8 ครัวเรือนหรือร้อยละ 6 นอกจากนั้นเป็นการใช้ประโยชน์เงินกู้ในด้านอื่นๆเช่น ซ่อมแซม/ต่อเติมบ้านและเก็บออม เป็นต้น ซึ่งมีจำนวนชาวนา 7 ครัวเรือนหรือร้อยละ 5 นอกจากนี้ยังมีชาวนาจำนวน 80 ครัวเรือนหรือร้อยละ 56 ที่ไม่ได้ระบุการใช้ประโยชน์เงินกู้ที่ได้จากการจำหน่าย (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22 จำนวนและร้อยละของชาวนาตัวอย่าง จำแนกตามการใช้ประโยชน์เงินกู้ที่ได้จากการจำนำข้าวเปลือกปีการผลิต 2548/49

การใช้ประโยชน์เงินกู้ที่ได้จากการจำนำ	จำนวน*(ครัวเรือน)	ร้อยละ
ใช้จ่ายในครัวเรือน	82	57.75
ชำระหนี้	62	43.66
ลงทุนภาคเกษตร	42	29.58
จ่ายค่าปัจจัยการผลิตเช่น ปุ๋ย สารเคมีและค่าจ้างแรงงาน	41	28.87
การศึกษานูตร	19	13.38
ลงทุนนอกภาคเกษตร	8	5.63
การใช้ประโยชน์อื่น เช่น ซ่อมแซมบ้านและเก็บออม	7	4.93
ไม่ระบุการใช้ประโยชน์เงินกู้ที่ได้จากการจำนำ	80	56.33
จำนวนเฉลี่ย	142	100.00

หมายเหตุ: * ชาวนา 1 ครัวเรือนมีการใช้ประโยชน์เงินกู้ได้หลายด้าน

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับมูลค่าเงินจากการจำนำที่ชาวนาใช้ จะพิจารณาตามการใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ โดย มูลค่าเงินเฉลี่ยที่ชาวนาใช้ไปในด้านการใช้จ่ายในครัวเรือน เท่ากับ 13,516 บาทต่อครัวเรือน รองลงมาเป็นการใช้เงินเพื่อชำระหนี้ มีมูลค่าเฉลี่ย 11,553 บาทต่อครัวเรือน การใช้เงินเพื่อการลงทุนในภาคเกษตร มีมูลค่าเฉลี่ย 8,310 บาทต่อครัวเรือน การใช้เงินเพื่อจ่ายค่าปัจจัยการผลิตเช่น ปุ๋ย สารเคมีและค่าจ้างแรงงาน มีมูลค่าเฉลี่ย 3,951 บาทต่อครัวเรือน การใช้เงินเพื่อการศึกษานูตร มีมูลค่าเฉลี่ย 2,427 บาทต่อครัวเรือน การใช้เงินเพื่อประโยชน์ด้านอื่นๆ เช่น ซ่อมแซมบ้านและเก็บออม มีมูลค่าเฉลี่ย 1,099 บาทต่อครัวเรือน และการใช้เงินเพื่อลงทุนนอกภาคเกษตรมีมูลค่าเฉลี่ย 796 บาทต่อครัวเรือน ส่วนมูลค่าเงินเฉลี่ยอีก 8,554 บาทต่อครัวเรือน ที่ไม่ได้ระบุการใช้ประโยชน์เงินกู้ที่ได้จากการจำนำ (ตารางที่ 4.23)

ตารางที่ 4.23 มูลค่าเงินเฉลี่ยที่ใช้ จำแนกตามการใช้ประโยชน์เงินกู้ที่ได้จากการจำหน่ายข้าวเปลือก ปีการผลิต 2548/49

การใช้ประโยชน์เงินกู้ที่ได้จากการจำหน่าย	มูลค่าเงินเฉลี่ยที่ใช้ (บาทต่อครัวเรือน) (n=142)
ใช้จ่ายในครัวเรือน	13,515.52 (32.45)
ชำระหนี้	11,553.09 (27.74)
ลงทุนภาคเกษตร	8,309.69 (19.95)
จ่ายค่าปัจจัยการผลิตเช่น ปุ๋ย สารเคมีและค่าจ้างแรงงาน	3,951.16 (9.49)
การศึกษาบุตร	2,426.94 (5.83)
ลงทุนนอกภาคเกษตร	795.78 (1.91)
การใช้ประโยชน์อื่น เช่น ซ่อมแซมบ้านและเก็บออม	1,098.59 (2.64)
ไม่ระบุการใช้ประโยชน์เงินกู้ที่ได้จากการจำหน่าย	8,553.88
จำนวนเฉลี่ย	50,204.65

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บแสดงร้อยละของการใช้เงินจำหน่ายที่สามารถแยกแยะได้
ที่มา: จากการสำรวจ

4.4 ความคิดเห็น ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะของชาวนาที่มีต่อโครงการรับ จำหน่ายข้าวเปลือกนปี

การศึกษาถึงความคิดเห็น ปัญหาและอุปสรรค รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆที่ชาวนามีต่อโครงการรับจำหน่ายข้าวเปลือกนปี ปีการผลิต 2548/49 ได้พิจารณาตามประเด็นดังนี้ คือด้านการดำเนินงาน ด้านราคารับจำหน่าย และด้านการไถ่ถอนข้าวเปลือกคืน

การพิจารณาถึงความคิดเห็นของชาวนาที่มีต่อโครงการ ทั้ง 3 ประเด็น มีการกำหนดเป็นระดับคะแนนความคิดเห็นไว้ 4 ระดับคือ (ก) เห็นด้วยมาก ให้คะแนน 3 คะแนน (ข) เห็นด้วยปานกลาง ให้คะแนน 2 คะแนน (ค) เห็นด้วยน้อย ให้คะแนน 1 คะแนน และ (ง) ไม่เห็นด้วย ให้คะแนน 0 คะแนน สำหรับความคิดเห็นที่เป็นความไม่แน่ใจ ได้มีการสอบถามมาจากชาวนาตัวอย่างด้วย แต่ไม่ได้นำมาคิดเป็นสัดส่วนระดับคะแนนความคิดเห็น

เมื่อกำหนดระดับคะแนนความคิดเห็นแล้ว จากนั้นก็รวมคะแนนทั้ง 4 คะแนน และคำนวณหาค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังนี้ (ก) ไม่เห็นด้วย มีช่วงคะแนนระหว่าง 0.00 – 0.75 (ข) เห็นด้วยน้อย มีช่วงคะแนนระหว่าง 0.76 – 1.50 (ค) เห็นด้วยปานกลาง มีช่วงคะแนนระหว่าง 1.51 – 2.25 (ง) เห็นด้วยมาก มีช่วงคะแนนระหว่าง 2.26 – 3.00

ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของชาวนาในด้านการดำเนินงานของโครงการเกี่ยวกับการทราบข้อมูล โครงการล่วงหน้าก่อนเริ่มโครงการ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบได้อำนวยความสะดวกและบริการเป็นอย่างดี และความเหมาะสมของช่วงระยะเวลาจำหน่ายข้าวเปลือก มีระดับความ

คิดเห็นที่เห็นด้วยมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยคือ 2.49 2.61 และ 2.46 ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของการกำหนดค่าเช่าขุ้งฉาง (เดือนละ 20 บาทต่อตัน) และความเหมาะสมของการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในโครงการ มีระดับความคิดเห็นที่เห็นด้วยปานกลาง คือมีคะแนนเฉลี่ย 2.03 และ 2.06 ตามลำดับ ส่วนประเด็นด้านราคารับจํานำ ชาวนามีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของราคารับจํานำข้าวเปลือก อยู่ในระดับความคิดเห็นที่เห็นด้วยปานกลาง คือมีคะแนนเฉลี่ย 2.07 และ โครงการช่วยให้ชาวนาได้รับราคาที่ดีขึ้น มีระดับความคิดเห็นที่เห็นด้วยมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.54 ส่วนความเหมาะสมของราคารับซื้อข้าวเปลือกของโรงสีที่เข้าร่วมโครงการ (เมื่อมีการไถ่ถอนกรณีจํานำใบประทวน) และความเหมาะสมของราคารับซื้อข้าวเปลือกของโรงสีในโครงการระบายข้าว (เมื่อไม่มีการไถ่ถอนกรณีจํานำขุ้งฉาง) มีระดับความคิดเห็นที่เห็นด้วยปานกลาง คือมีคะแนนเฉลี่ย 1.78 และ 1.59 ตามลำดับ สำหรับประเด็นด้านการไถ่ถอนเกี่ยวกับความเหมาะสมของระยะเวลาที่กำหนดไถ่ถอนข้าวเปลือก การมีตลาดรองรับการขายข้าวเปลือกเมื่อมีการไถ่ถอนคืน และเมื่อจะตัดสินใจไถ่ถอน มีการทราบข้อมูลเกี่ยวกับราคาข้าวในตลาดเป็นระยะๆจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีระดับความคิดเห็นที่เห็นด้วยปานกลาง คือมีคะแนนเฉลี่ย 1.94 1.62 และ 1.68 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.24)

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าความคิดเห็นของชาวนาด้านการดำเนินงานของโครงการ มีระดับความคิดเห็นที่เห็นด้วยมาก คือมีคะแนนเฉลี่ย 2.33 และความคิดเห็นด้านราคามีระดับความคิดเห็นที่เห็นด้วยปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยคือ 2.00 ส่วนความคิดเห็นด้านการไถ่ถอนมีระดับความคิดเห็นที่เห็นด้วยปานกลาง ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยคือ 1.75 (ตารางที่ 4.24) ซึ่งถ้าสรุปความคิดเห็นโดยรวมทั้งหมด 3 ประเด็นของชาวนาที่มีต่อโครงการพบว่าชาวนาเห็นด้วยปานกลาง

ตารางที่ 4.24 ความคิดเห็นของชาวนาที่มีต่อโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนปี ปีการผลิต 2548/49

ความคิดเห็นของชาวนา	ระดับความคิดเห็น				ไม่เห็นใจ	คะแนนเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	ไม่เห็นด้วย			
ด้านการดำเนินงาน							
1. การทราบข้อมูลโครงการล่วงหน้าก่อนเริ่มโครงการ	81(57.0)	50(35.2)	10(7.0)	1(0.7)		2.49	เห็นด้วยมาก
2. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบได้อำนวยความสะดวกและบริการเป็นอย่างดี	92(64.8)	45(31.7)	5(3.5)			2.61	เห็นด้วยมาก
3. ความเหมาะสมของระยะเวลารับจำนำข้าวเปลือก	77(58.8)	38(29.0)	5(3.8)	7(5.3)	4(3.1)	2.46	เห็นด้วยมาก
4. ความเหมาะสมของการกำหนดค่าเช่าผู้ฉาง (เดือนละ 20 บาทต่อตัน)	22(31.9)	21(30.4)	10(14.5)	5(7.2)	11(15.9)	2.03	เห็นด้วยปานกลาง
5. ความเหมาะสมของการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในโครงการ	12(22.6)	15(28.3)	4(7.5)	3(5.7)	19(35.8)	2.06	เห็นด้วยปานกลาง
สรุประดับความคิดเห็นด้านการดำเนินงาน						2.33	เห็นด้วยมาก
ด้านราคารับจำนำ							
6. ความเหมาะสมของราคารับจำนำข้าวเปลือก	59(41.8)	45(31.9)	21(14.9)	14(9.9)	2(1.4)	2.07	เห็นด้วยปานกลาง
7. โครงการช่วยให้ชาวนาได้รับราคาข้าวที่ดีขึ้น	86(61.4)	41(29.3)	6(4.3)	3(2.1)	4(2.9)	2.54	เห็นด้วยมาก
8. ความเหมาะสมของราคารับซื้อข้าวเปลือกของโรงสีที่เข้าร่วมโครงการ (เมื่อมีการไถ่ถอน)	5(8.5)	18(30.5)	6(10.2)	3(2.1)	27(45.8)	1.78	เห็นด้วยปานกลาง
9. ความเหมาะสมของราคารับซื้อข้าวเปลือกของโรงสีในโครงการระบายข้าว (เมื่อไม่มีการไถ่ถอน)	10(11.8)	31(36.5)	16(18.8)	11(12.9)	17(20.0)	1.59	เห็นด้วยปานกลาง
สรุประดับความคิดเห็นด้านราคารับจำนำ						2.00	เห็นด้วยปานกลาง
ด้านการไถ่ถอนข้าวเปลือก							
10. ความเหมาะสมของระยะเวลาที่กำหนดไถ่ถอนข้าวเปลือก	10(18.5)	15(27.8)	4(7.4)	4(7.4)	21(38.9)	1.94	เห็นด้วยปานกลาง

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

ความคิดเห็นของชาวนา	ระดับความคิดเห็น				คะแนนเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	ไม่เห็นด้วย		
11.มีตลาดรองรับการขายข้าวเปลือก (เมื่อมีการไถ่ถอนคืน)	6(11.3)	16(30.2)	5(9.4)	7(13.2)	19(35.8)	เห็นด้วยปานกลาง
12. เมื่อจะตัดสินใจไถ่ถอนข้าวเปลือก มีการทราบข้อมูลเกี่ยวกับราคาข้าวในตลาดเป็นระยะๆจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	5(9.8)	16(31.4)		7(13.7)	23(45.1)	เห็นด้วยปานกลาง
สรุประดับความคิดเห็นด้านการไถ่ถอน					1.75	เห็นด้วยปานกลาง
สรุปความคิดเห็นของชาวนาโดยรวมต่อโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนปี					2.07	เห็นด้วยปานกลาง

หมายเหตุ : 1. ตัวเลขในวงเล็บหมายถึงค่าร้อยละของชาวนาดังกล่าวที่แสดงความคิดเห็น

2. ระดับคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย (ก) ไม่เห็นด้วย มีช่วงคะแนนระหว่าง 0.00 – 0.75 (ข) เห็นด้วยน้อย มีช่วงคะแนนระหว่าง 0.76 – 1.50 (ค) เห็นด้วยปานกลาง มีช่วงคะแนนระหว่าง 1.51 – 2.25 (ง) เห็นด้วยมาก มีช่วงคะแนนระหว่าง 2.26 – 3.00

ที่มา: จากการสำรวจและการคำนวณ

จากการศึกษาถึงความคิดเห็นข้างต้น ที่กำหนดเป็นระดับความคิดเห็นนั้น เป็นคำถามปลายเปิดที่ให้ชาวนาแสดงความคิดเห็น แต่การแสดงความคิดเห็นที่จะพิจารณาต่อจากนี้จะเป็นคำถามปลายเปิด โดยให้ชาวนาดังกล่าวแสดงความคิดเห็นในแต่ละประเด็น ซึ่งผลการศึกษาเป็นดังนี้

เมื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของชาวนาต่อปัญหาและอุปสรรคที่ชาวนาได้รับการเข้าร่วมโครงการได้แยกเป็นปัญหาและอุปสรรคด้านการดำเนินงาน ด้านราคารับจำนำ และด้านการไถ่ถอนข้าวเปลือกคืน โดยรายละเอียดในแต่ละประเด็น มีดังนี้

ด้านการดำเนินงาน มีชาวนาที่แสดงความคิดเห็นถึงปัญหาและอุปสรรค จำนวน 59ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 42 ของจำนวนชาวนาดังกล่าวทั้งหมด โดยกลุ่มชาวนาที่แสดงความคิดเห็นว่าการดำเนินงานมีปัญหาและอุปสรรค จำนวนร้อยละ 44 มีความเห็นว่าขั้นตอนการดำเนินงานค่อนข้างช้า อาจเป็นเพราะมีการกำหนดขั้นตอนไว้หลายขั้นตอน จึงมีผลทำให้ได้รับเงินช้าตามไปด้วย รองลงมาคือจำนวนร้อยละ 27 ที่แสดงความคิดเห็นว่าไม่มั่นใจในการตรวจวัดความชื้น เพราะคิดว่าการหักลดความชื้นมากเกินไป จึงทำให้ราคาข้าวเปลือกลดต่ำลงเพราะข้าวมีความชื้นสูง และจำนวนร้อยละ 15 ของชาวนาที่แสดงความคิดเห็นถึงความไม่มั่นใจในการวัดปริมาณข้าว เนื่องจากปริมาณข้าวหน้าโรงสีของโครงการระบายข้าว มีความแตกต่างจากปริมาณข้าวที่เจ้าหน้าที่มาประเมินไว้ (กรณีจำนำอุ้งฉาง) และชาวนาจำนวนร้อยละ 10 กล่าวว่าโครงการมีการ

ประชาสัมพันธ์ค่อนข้างน้อย และอีกร้อยละ 8 ที่แสดงความคิดเห็นอื่นๆ เช่น ชาวนาอยากให้ดำเนินการรับจำนำข้าวเร็วขึ้นกว่าเดิม เป็นต้น (ตารางที่ 4.25)

ด้านราคารับจำนำ มีชาวนาที่แสดงความคิดเห็นไว้จำนวน 62 ราย หรือร้อยละ 44 ของจำนวนชาวนาดูอย่างทั้งหมด โดยชาวนาที่แสดงความคิดเห็นจำนวนร้อยละ 94 มีความคิดเห็นว่าได้รับราคาจำนำคืออยู่แล้วแต่อยากให้สูงกว่านี้ และอีกจำนวนร้อยละ 8 ให้ความคิดเห็นว่าไม่ค่อยเข้าใจเหตุผลที่ชาวนาแต่ละครัวเรือนได้รับราคาจำนำข้าวเปลือกที่ต่างกัน (ตารางที่ 4.25)

ด้านการไถ่ถอนข้าวเปลือกคืน มีชาวนาแสดงความคิดเห็นเพียง 2 ครัวเรือนเท่านั้น หรือคิดเป็นร้อยละ 1 ของชาวนาดูอย่างทั้งหมด ซึ่งกล่าวว่าไม่ได้มีการไถ่ถอนข้าวเปลือกคืน เพราะราคาข้าวในตลาดไม่สูงขึ้น (ตารางที่ 4.25)

ตารางที่ 4.25 จำนวนและร้อยละของชาวนาดูอย่าง จำแนกตามการแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาและอุปสรรคที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2548/49

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ด้านการดำเนินงาน		
1. ขั้นตอนการดำเนินงานค่อนข้างช้า ทำให้ได้รับเงินช้า	26	44.07
2. ไม่มั่นใจการตรวจวัดความชื้น	16	27.12
3. ไม่มั่นใจการวัดปริมาณข้าว	9	15.25
4. มีการประชาสัมพันธ์น้อย	6	10.17
5. อื่นๆ เช่น อยากให้ดำเนินรับจำนำเร็วขึ้น	5	8.47
จำนวนครัวเรือนที่ตอบคำถาม	59	100.00
ด้านราคารับจำนำ		
1. ได้รับราคาจำนำคืออยู่แล้วแต่อยากให้สูงกว่านี้	58	93.55
2. เกิดความไม่เข้าใจ ในราคาจำนำที่ได้ไม่เท่ากัน	5	8.06
จำนวนครัวเรือนที่ตอบคำถาม	62	100.00
ด้านการไถ่ถอนข้าวเปลือกคืน		
1. ราคาข้าวในตลาดไม่สูงขึ้น จึงไม่ได้ทำการไถ่ถอน	2	100.00
จำนวนครัวเรือนที่ตอบคำถาม	2	100.00

หมายเหตุ: ในการสอบถามถึงปัญหาและอุปสรรคของชาวนา เป็นการถามถึงปัญหาและอุปสรรคสำคัญ และชาวนา 1 ครัวเรือนสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: จากการสำรวจ

นอกจากปัญหาและอุปสรรคที่ชาวนาได้ให้ความคิดเห็นไว้ดังกล่าวข้างต้น ยังมีการให้ข้อเสนอแนะต่างๆ หรือการต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติมจากการที่ชาวนาเข้าร่วมโครงการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านการดำเนินงาน มีชวานาที่แสดงความคิดเห็นจำนวน 51 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 36 ของชวานาตัวอย่างทั้งหมด โดยชวานาที่แสดงความคิดเห็นไว้จำนวนร้อยละ 31 มีข้อเสนอแนะว่าอยากให้ลดขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้รวดเร็วขึ้นและเพื่อที่จะได้รับเงินเร็วขึ้น และอีกร้อยละ 31 อยากให้มีการตรวจสอบการวัดปริมาณข้าวและอยากให้มีการอธิบายวิธีการวัดปริมาณข้าว เนื่องจากชวานาไม่มั่นใจในการวัดปริมาณข้าวที่ชวานานำไปจำหน่าย นอกจากนี้ ชวานาจำนวนร้อยละ 16 ต้องการให้มีการอธิบายการวัดความชื้น โดยชวานามีความไม่มั่นใจในการหักความชื้น เพราะข้าวเปลือกที่นำไปจำหน่ายถูกหักความชื้นสูง ทำให้ราคาจำหน่ายที่ได้ต่ำลง และต้องการให้มีการอธิบายถึงการคำนวณราคาจำหน่ายที่ชวานาได้รับ มีจำนวนร้อยละ 11 และชวานาก็ต้องการให้มีการตรวจสอบ การปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ เนื่องจากไม่มั่นใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ จำนวนร้อยละ 8 และอีกจำนวนร้อยละ 6 เป็นข้อเสนอแนะอื่นๆ เช่น ในการจำหน่ายแบบใบประทวนอยากให้เพิ่มโรงสีที่เข้าร่วมโครงการรับจำหน่าย (ตารางที่ 4.26)

ด้านราคาจำหน่าย มีชวานาให้ข้อเสนอแนะไว้จำนวน 82 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 58 ของชวานาตัวอย่างทั้งหมด โดยชวานาส่วนใหญ่ต้องการให้ราคาจำหน่ายสูงขึ้น มีจำนวนมากถึงร้อยละ 79 และอีกร้อยละ 24 อยากให้รับจำหน่ายตามราคาจำหน่ายที่ประกาศไว้ และจำนวนอีกร้อยละ 5 อยากให้ชวานาทุกคนได้รับราคาจำหน่ายเท่ากัน (ตารางที่ 4.26)

ด้านการไถ่ถอนข้าวเปลือกคืน มีชวานาเพียง 1 คราวเรือน ที่ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าควรมีการประกาศระยะเวลาไถ่ถอน เพราะไม่ทราบข้อมูลการไถ่ถอน (ตารางที่ 4.26)

ตารางที่ 4.26 จำนวนและร้อยละของชาวนาตัวอย่าง จำแนกตามการให้ข้อเสนอแนะต่อโครงการรับจำนำข้าวเปลือกในปี
ปีการผลิต 2548/49

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ด้านการดำเนินงาน		
1. ต้องการให้ลดขั้นตอนการดำเนินงาน	16	31.37
2. ต้องการให้มีการตรวจสอบและมีการอธิบายการวัดปริมาณข้าว	16	31.37
3. ควรมีการอธิบายการวัดความชื้น	8	15.69
4. ควรมีการอธิบายถึงการคำนวณราคารับจำนำที่ชาวนาได้รับ	6	11.76
5. ต้องการให้มีการตรวจสอบ การปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่	4	7.84
6. อื่นๆ เช่น ในการจำนำแบบใบประทวน ควรเพิ่มโรงสีที่เข้าร่วมโครงการ	3	5.88
จำนวนครัวเรือนที่ตอบคำถาม	51	100.00
ด้านราคารับจำนำ		
1. อยากได้ราคารับจำนำที่สูงขึ้น	65	79.27
2. อยากให้รับจำนำตามราคาที่ประกาศไว้	20	24.39
3. อยากให้ชาวนาทุกคนได้รับราคาจำนำเท่ากัน	4	4.88
จำนวนครัวเรือนที่ตอบคำถาม	82	100.00
ด้านการไถ่ถอนข้าวเปลือกคืน		
1. ควรมีการประกาศระยะเวลาไถ่ถอนเพราะไม่ทราบข้อมูล	1	100.00
จำนวนครัวเรือนที่ตอบคำถาม	1	100.00

หมายเหตุ: ในการสอบถามถึงข้อเสนอแนะของชาวนา เป็นการถามถึงข้อเสนอแนะสำคัญ และชาวนา 1 ครัวเรือนสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อศึกษาถึงความต้องการของชาวนาตัวอย่างที่จะจำนำข้าวเปลือกกับรัฐบาลต่อไป ในอนาคต พบว่า ชาวนาจำนวน 91 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 64 ที่ต้องการจำนำข้าวเปลือกกับรัฐบาลในอนาคตต่อไป และอีกจำนวน 18 ครัวเรือน หรือร้อยละ 13 เป็นชาวนาที่ไม่ต้องการที่จะจำนำข้าวเปลือกกับรัฐบาลอีก และจำนวนชาวนา 33 ครัวเรือน หรือร้อยละ 23 ที่ไม่แน่ใจว่าต้องการจะจำนำข้าวเปลือกต่อไปอีกหรือไม่ (ตารางที่ 4.27) แสดงให้เห็นว่าชาวนาจำนวนมากพอสมควรที่ยังมีความต้องการจำนำข้าวเปลือกกับรัฐบาลต่อไปในอนาคต

ตารางที่ 4.27 จำนวนและร้อยละของชวานาตัวอย่าง จำแนกความต้องการจำหน่ายข้าวเปลือกต่อไปในอนาคต

ความต้องการจำหน่ายข้าวเปลือก	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ต้องการจำหน่ายข้าวเปลือกไปในอนาคต	91	64.08
ไม่ต้องการจำหน่ายข้าวเปลือกต่อไปในอนาคต	18	12.68
ไม่แน่ใจในความต้องการ	33	23.24
รวม	142	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

พิจารณาถึงเหตุผลต่างๆ ในความต้องการของชวานาแล้ว พบว่าจากจำนวนชวานาทั้งหมดที่มีความต้องการจำหน่ายข้าวเปลือกกับรัฐบาลต่อไปในอนาคต มีจำนวนชวานาที่แสดงเหตุผล จำนวน 83 ครัวเรือน โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าราคาที่รับจำหน่ายสูงกว่าราคาในท้องตลาด มีจำนวน 76 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 92 และชวานาจำนวน 4 ครัวเรือน หรือร้อยละ 5 ให้เหตุผลว่าจะได้ไม่ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้า และจำนวนชวานา 3 ครัวเรือนหรือคิดเป็นร้อยละ 4 ให้เหตุผลว่าจะได้ไม่มีความเสี่ยงในการได้รับเงินถ้าจำหน่ายข้าวเปลือกกับรัฐบาล และชวานาจำนวนเท่ากัน คือ 3 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 4 ที่ให้เหตุผลว่าต้องการจำหน่ายต่อไป แต่จะเลือกจำหน่ายแบบไปประทวน

สำหรับจำนวนชวานาตัวอย่างที่ไม่ต้องการจำหน่ายข้าวเปลือกกับรัฐบาล มีจำนวนชวานาที่ได้ให้เหตุผลไว้ทั้งหมดคือจำนวน 18 ครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าที่ไม่ต้องการจำหน่ายข้าวเปลือกอีก เพราะราคารับจำหน่ายที่ได้ไม่แตกต่างจากราคาตลาดมากนัก จำนวน 6 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 33 รองลงมาจำนวนชวานา 5 ครัวเรือน หรือร้อยละ 28 มีเหตุผลคือไม่มั่นใจในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ และในจำนวนชวานา 5 ครัวเรือน หรือร้อยละ 28 เช่นกัน ที่ให้เหตุผลว่าจะเปลี่ยนไปปลูกข้าวพันธุ์อื่นๆ ซึ่งอาจไม่ใช่พันธุ์ข้าวที่รัฐบาลรับจำหน่าย และชวานาจำนวน 4 ครัวเรือนหรือร้อยละ 22 ให้เหตุผลว่าขั้นตอนในการดำเนินงานซับซ้อนและยุ่งยาก ส่วนเหตุผลของชวานาที่ยังมีความไม่แน่ใจว่าจะจำหน่ายข้าวเปลือกกับรัฐบาลหรือไม่ มีจำนวนชวานาที่ให้เหตุผล 31 ครัวเรือน โดยชวานาจำนวน 24 ครัวเรือนหรือร้อยละ 77 ให้เหตุผลว่าจะพิจารณาราคาที่รับจำหน่ายก่อนแล้วค่อยตัดสินใจ ถ้าราคารับจำหน่ายสูงกว่าราคาในท้องตลาดก็จะจำหน่ายกับรัฐบาล และจำนวนชวานา 6 ครัวเรือนหรือ ร้อยละ 19 ให้เหตุผลว่าอาจเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น และชวานาอีก 3 ครัวเรือนหรือร้อยละ 10 ให้เหตุผลอื่น เช่นรัฐบาลเริ่มรับจำหน่ายล่าช้า ทำให้เกิดความไม่แน่ใจว่าต้องการจำหน่ายหรือไม่ อาจจะขายให้พ่อค้า เพื่อที่จะได้เงินมาใช้จ่ายในครัวเรือนในเวลาที่รวดเร็วขึ้น เป็นต้น (ตารางที่ 4.28)

ตารางที่ 4.28 จำนวนและร้อยละของชาวนาตัวอย่าง จำแนกตามเหตุผลที่ต้องการหรือไม่ต้องการนำข้าวเปลือกต่อไป
ในอนาคต

เหตุผล	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ครัวเรือนที่ต้องการนำข้าวเปลือกต่อไปในอนาคต (n=91) (ครัวเรือนที่ไม่ตอบเหตุผล 8 ครัวเรือน) ครัวเรือนที่ตอบเหตุผล		
1. ราคาที่รับจำหน่ายสูงกว่าราคาในท้องตลาด	76	91.57
2. ไม่ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้า	4	4.82
3. ได้รับเงินแน่นอน	3	3.61
4. ต้องการจำหน่ายต่อไป แต่จะเลือกจำหน่ายแบบใบประทวน	3	3.61
จำนวนครัวเรือนที่ตอบเหตุผล	83	100.00
ครัวเรือนที่ไม่ต้องการนำข้าวเปลือกต่อไปในอนาคต (n= 18) ครัวเรือนที่ตอบเหตุผล		
1. ราคารับจำหน่ายที่ได้ไม่แตกต่างจากราคาตลาดมากนัก	6	33.33
2. ไม่มั่นใจในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่	5	27.78
3. จะเปลี่ยนไปปลูกข้าวพันธุ์อื่นซึ่งอาจไม่ใช่พันธุ์ข้าวที่รับจำหน่าย	5	27.78
4. ขั้นตอนการจำหน่ายมีความซับซ้อน/ยุ่งยาก	4	22.22
จำนวนครัวเรือนที่ตอบเหตุผล	18	100.00
ครัวเรือนที่ไม่แน่ใจในความต้องการ (n= 33) (ครัวเรือนที่ไม่ตอบเหตุผล 2 ครัวเรือน) ครัวเรือนที่ตอบเหตุผล		
1. จะพิจารณาราคาที่รับจำหน่ายก่อนแล้วจึงจะมีการตัดสินใจ	24	77.42
2. อาจจะเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น	6	19.35
3. อื่นๆ เช่น เริ่มดำเนินการจำหน่ายล่าช้า	3	9.68
จำนวนครัวเรือนที่ตอบเหตุผล	31	100.00

หมายเหตุ: ในการสอบถามเหตุผลจากชาวนาตัวอย่าง เป็นการสอบถามถึงเหตุผลที่สำคัญ และชาวนา 1 ครัวเรือน
สามารถตอบได้มากกว่า 1 เหตุผล

ที่มา: จากการสำรวจ

นอกจากนั้น ยังมีการศึกษาถึงความคิดเห็นของชาวนา ในการแนะนำชาวนาครัวเรือนอื่นที่
ไม่เคยจำหน่ายข้าวกับโครงการรับจำหน่ายข้าวของรัฐบาล ให้นำข้าวเปลือกที่เป็นผลผลิตของตนเองมา
จำหน่าย ซึ่งจากจำนวนชาวนาตัวอย่างทั้งหมด มีชาวนาจำนวน 78 ครัวเรือน หรือร้อยละ 55 ที่คิดว่าจะ
แนะนำให้ชาวนาครัวเรือนอื่นๆ นำข้าวเปลือกมาจำหน่ายกับรัฐบาล และชาวนาอีกจำนวน 35

ครัวเรือนหรือร้อยละ 25 ที่คิดว่าจะไม่แนะนำให้ชวานาครัวเรือนอื่นๆ นำข้าวเปลือกมาจำหน่ายกับรัฐบาล ส่วนชวานาจำนวน 29 ครัวเรือน หรือร้อยละ 20 ที่คิดว่ายังไม่แน่ใจว่าควรแนะนำหรือไม่ แนะนำกับชวานาครัวเรือนอื่นๆ (ตารางที่ 4.29) ทั้งนี้ชวานาที่มีความคิดเห็นว่าจะไม่แนะนำ และชวานาที่ยังไม่แน่ใจ อาจเป็นเพราะว่าจากชวานาบางรายประสบกับปัญหาที่เกิดจากการนำข้าวไปจำหน่ายกับรัฐบาล

ตารางที่ 4.29 จำนวนและร้อยละของชวานาตัวอย่าง จำแนกตามการแนะนำให้ชวานาครัวเรือนอื่นนำข้าวเปลือกมาจำหน่ายกับโครงการรับจำนำข้าวเปลือก

การแนะนำของชวานา	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
แนะนำให้ชวานาครัวเรือนอื่นนำข้าวเปลือกมาจำหน่าย	78	54.93
ไม่แนะนำให้ชวานาครัวเรือนอื่นนำข้าวเปลือกมาจำหน่าย	35	24.65
ไม่แน่ใจว่าควรแนะนำหรือไม่	29	20.42
รวม	142	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับการแนะนำต่อชวานาครัวเรือนอื่นๆ มีชวานาที่ให้เหตุผลจำนวน 65 ครัวเรือน โดยจากจำนวนชวานาที่ให้เหตุผลไว้ มีชวานาจำนวน 51 ครัวเรือนหรือร้อยละ 78 ที่ให้เหตุผลว่าราคาที่รับจำนำสูงกว่าราคาในตลาด จึงอยากแนะนำต่อชวานาครัวเรือนอื่นๆ และชวานาจำนวน 10 ครัวเรือน หรือร้อยละ 15 ให้เหตุผลว่าถ้ามีการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล ชวานาสามารถต่อรองราคาข้าวเปลือกได้ และไม่ถูกกดราคาข้าวเปลือกจากพ่อค้าคนกลาง และชวานาจำนวน 3 ครัวเรือนหรือร้อยละ 5 ให้เหตุผลว่าอยากแนะนำให้จำหน่ายแบบโบประทวนมากกว่าจำหน่ายแบบยุ่งฉาง และชวานาจำนวน 2 ครัวเรือนหรือร้อยละ 3 ให้เหตุผลว่าต้องการแนะนำต่อชวานาครัวเรือนอื่นๆ แต่อาจไม่ได้รับความสนใจมากนัก เพราะได้รับเงินจากการจำหน่ายค่อนข้างช้า

ส่วนชวานาที่ไม่ต้องการแนะนำต่อ มีจำนวนชวานาที่ให้เหตุผล 33 ครัวเรือน ซึ่งจากจำนวนชวานาทั้งหมดที่ให้เหตุผลไว้ มีชวานาจำนวน 22 ครัวเรือน หรือร้อยละ 67 ที่ไม่แนะนำต่อ เพราะคิดว่าชวานาส่วนใหญ่น่าจะทราบแล้ว รองลงมา มีจำนวนชวานา 5 ครัวเรือนหรือร้อยละ 15 ให้เหตุผลว่าไม่มีความมั่นใจในราคาจำหน่ายที่จะได้ว่าจะสูงกว่าราคาในตลาด จึงไม่อยากจะแนะนำชวานาครัวเรือนอื่น และชวานาจำนวน 4 ครัวเรือน หรือร้อยละ 12 ให้เหตุผลว่าที่จะไม่แนะนำต่อ เพราะช่วงตอนในการดำเนินงานมีความซับซ้อนและยุ่งยาก และสัดส่วนชวานาอีก 3 ครัวเรือนหรือร้อยละ 9 ให้เหตุผลว่าไม่แนะนำ เพราะจำหน่ายแล้วประสบกับปัญหาหลายด้าน

สำหรับชวานาที่ยังไม่แน่ใจว่าจะแนะนำหรือไม่นั้น มีจำนวนชวานาที่ให้เหตุผล 11 ครั้วเรือน ซึ่งจากจำนวนชวานาทั้งหมดที่ให้เหตุผลว่าไม่แน่ใจ มีจำนวนชวานา 5 ครั้วเรือนหรือร้อยละ 45 ให้เหตุผลว่า ชวานาครั้วเรือนอื่นน่าจะทราบแล้ว จึงไม่แน่ใจว่าจะแนะนำหรือไม่แนะนำ รองลงมาคือจำนวน 3 ครั้วเรือนหรือร้อยละ 27 ให้เหตุผลคือไม่แน่ใจว่าจะแนะนำหรือไม่ เพราะไม่มั่นใจในราคารับจํานำที่จะได้รับว่าสูงจริง และชวานาอีก 3 ครั้วเรือน หรือร้อยละ 27 เช่นกันที่ไม่ค่อยมั่นใจวิธีการรับซื้อข้าวเปลือกของโรงสีในโครงการระบายข้าว เพราะราคาที่ได้จากการนำข้าวเปลือกไปขายนั้นค่อนข้างต่ำ และมีจำนวนชวานาอีก 2 ครั้วเรือนหรือร้อยละ 18 ที่ให้เหตุผลว่าโครงการเริ่มรับจํานำล่าช้า ทำให้ได้เงินที่จะนำมาใช้จ่ายในครั้วเรือนช้าตามไปอีก จึงไม่แน่ใจในการที่จะแนะนำต่อชวานาครั้วเรือนอื่นๆ (ตารางที่ 4.30)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

ตารางที่ 4.30 จำนวนและร้อยละของชาวนาตัวอย่าง จำแนกตามเหตุผลในการแนะนำหรือไม่แนะนำแก่ชาวนา
ครัวเรือนอื่นให้นำข้าวเปลือกมาจำหน่ายกับโครงการรับจำนำข้าวเปลือก

เหตุผล	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ครัวเรือนที่ต้องการแนะนำชาวนายอื่น (n=78) (ครัวเรือนที่ไม่ตอบเหตุผล 13 ครัวเรือน) ครัวเรือนที่ตอบเหตุผล		
1. ราคารับจำนำสูงกว่าราคาในตลาด	51	78.46
2. สามารถต่อรองราคาได้และไม่ถูกกดราคาจากพ่อค้า	10	15.38
3. จะแนะนำให้จำหน่ายแบบใบประทวน	3	4.62
4. จะแนะนำ แต่อาจจะไม่ได้รับความสนใจ เพราะได้รับเงินช้า	2	3.08
จำนวนครัวเรือนที่ตอบเหตุผล	65	100.00
ครัวเรือนที่ไม่ต้องการแนะนำชาวนายอื่น (n=35) (ครัวเรือนที่ไม่ตอบเหตุผล 2 ครัวเรือน) ครัวเรือนที่ตอบเหตุผล		
1. คิดว่าชาวนาส่วนใหญ่ทราบแล้ว	22	66.67
2. ไม่มั่นใจในราคารับจำนำว่าจะสูงกว่าราคาในตลาด	5	15.15
3. ขั้นตอนในการดำเนินงานมีความซับซ้อน/ยุ่งยาก	4	12.12
4. เกิดปัญหาจากการจำหน่ายหลายปัญหา	3	9.09
จำนวนครัวเรือนที่ตอบเหตุผล	33	100.00
ครัวเรือนที่ไม่แน่ใจว่าควรแนะนำหรือไม่ (n=29) (ครัวเรือนที่ไม่ตอบเหตุผล 18 ครัวเรือน) ครัวเรือนที่ตอบเหตุผล		
1. คิดว่าชาวนายอื่นน่าจะทราบแล้ว	5	45.45
2. ไม่แน่ใจว่าราคารับจำนำที่ชาวนาจะได้รับจะสูงกว่าราคาในตลาด	3	27.27
3. ไม่มั่นใจวิธีการรับซื้อข้าวเปลือกของโรงสีในโครงการระบายข้าว	3	27.27
4. โครงการเริ่มดำเนินการรับจำนำล่าช้า	2	18.18
จำนวนครัวเรือนที่ตอบเหตุผล	11	100.00

หมายเหตุ: ในการสอบถามเหตุผลจากชาวนาตัวอย่าง เป็นการสอบถามถึงเหตุผลที่สำคัญ และชาวนา 1 ครัวเรือน
สามารถตอบได้มากกว่า 1 เหตุผล

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาถึงความคิดเห็นของชาวนา ในการดำเนินงาน โครงการของรัฐบาลต่อไปอีก
เรื่อยๆ พบว่า จากจำนวนชาวนาตัวอย่างทั้งหมด มีชาวนาจำนวน 116 ครัวเรือนหรือร้อยละ 82 ที่มี

ความคิดเห็นว่าควรมีการดำเนินงานโครงการต่อไปอีกเรื่อยๆ และชวานาจำนวน 4 ครั้วเรือนหรือ ร้อยละ 3 มีความคิดเห็นว่าจะไม่ควรมีการดำเนินงานโครงการนี้แล้ว สำหรับชวานาจำนวนชวานา 22 ครั้วเรือนหรือร้อยละ 15 ที่ไม่แน่ใจว่าควรดำเนินงานโครงการนี้ต่อไปเรื่อยๆ (ตารางที่ 4.31) แต่จะ เห็นได้ว่าชวานาส่วนใหญ่ก็เล็งเห็นว่าควรมีโครงการรับจํานำข้าวเปลือกต่อไปอีกเรื่อยๆ

ตารางที่ 4.31 จำนวนและร้อยละของชวานาตัวอย่าง จำแนกตามการแสดงความคิดเห็นว่าควรมีหรือไม่ควรมี โครงการรับจํานำข้าวเปลือกของรัฐบาลต่อไปอีก

ความคิดเห็นถึงการควรมีหรือไม่ควรมีโครงการ	จำนวน (ครั้วเรือน)	ร้อยละ
ควรมีโครงการต่อไปอีกเรื่อยๆ	116	81.69
ไม่ควรมีโครงการนี้แล้ว	4	2.82
ไม่แน่ใจว่าควรมีหรือไม่	22	15.49
รวม	142	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลตามความคิดเห็นถึงการควรมีหรือไม่ควรมีการดำเนินงานโครงการรับจํานำของรัฐบาล พบว่าจากจำนวนชวานาทั้งหมดที่คิดเห็นว่าจะควรมีการดำเนินงานโครงการของ รัฐบาลต่อไปอีกเรื่อยๆ มีชวานาจำนวน 83 ครั้วเรือน ที่ให้เหตุผลไว้ ซึ่งจากชวานาทั้งหมดที่ได้ให้ เหตุผล มีจำนวน 51 ครั้วเรือน หรือร้อยละ 61 มีเหตุผลว่าควรมีโครงการต่อไปเรื่อยๆ เพราะช่วยให้ ชวานามีรายได้ดีขึ้น เนื่องจากราคารับจํานำที่ได้สูงกว่าราคาในท้องตลาด และชวานาจำนวน 18 ครั้วเรือน หรือร้อยละ 22 ให้เหตุผลว่าควรมีโครงการต่อไปเรื่อยๆ เพราะชวานาจะได้ไม่ถูกกดราคา จากพ่อค้าคนกลาง และชวานาจำนวน 9 ครั้วเรือน หรือร้อยละ 11 ให้เหตุผลว่าควรมีโครงการ ต่อไปเรื่อยๆ แต่ควรมีการตรวจสอบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้วย และชวานาจำนวน 7 ครั้วเรือน หรือ ร้อยละ 8 ให้เหตุผลว่าถ้าราคารับจํานำดีกว่าในท้องตลาดจริงก็ควรมีโครงการจํานำข้าวอีกต่อไป

ส่วนชวานาที่มีความคิดว่าจะไม่ควรมีโครงการต่อไป มีจำนวนชวานา 3 ครั้วเรือนที่แสดง ความคิดเห็นไว้ และจากจำนวนชวานาทั้งหมดที่ให้เหตุผล มีชวานาจำนวน 2 ครั้วเรือน หรือร้อยละ 67 ให้เหตุผลว่าไม่ควรมีโครงการแล้วเพราะคิดว่าเกิดปัญหาหลายปัญหาจากการเข้าร่วมโครงการ และอีกจำนวน 2 ครั้วเรือนหรือร้อยละ 67 เช่นกัน มีเหตุผลว่าราคาในการรับซื้อของโครงการ ระบายข้าวไม่แตกต่างจากราคาในท้องตลาดมากนัก

สำหรับชวานาที่ไม่แน่ใจว่าควรมีโครงการต่อไปเรื่อยๆ มีจำนวนชวานาที่ให้เหตุผลจำนวน 8 ครั้วเรือน ซึ่งจากชวานาที่ให้เหตุผล มีชวานาจำนวน 4 ครั้วเรือน หรือร้อยละ 50 ให้เหตุผลว่าต้อง พิจารณาราคารับจํานำก่อน ถ้าราคารับจํานำสูงกว่าในท้องตลาดก็ควรมีต่อไป และจำนวนชวานา 3

ครัวเรือน หรือร้อยละ 38 ให้เหตุผลที่ไม่แน่ใจว่าควรมีโครงการ เพราะคิดว่าช่วยเหลือชาวนาได้ไม่มากนัก และชาวนาจำนวน 2 ครัวเรือน หรือร้อยละ 25 ที่ให้เหตุผลว่าขั้นตอนการดำเนินงานซับซ้อนและยุ่งยาก (ตารางที่ 4.32)

ตารางที่ 4.32 จำนวนและร้อยละของชาวนาดัวอย่าง จำแนกตามเหตุผลของการควรมีหรือไม่ควรมีโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาลต่อไป

เหตุผล	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ครัวเรือนที่เห็นว่าควรมีโครงการรับจำนำข้าวเปลือกอีกต่อไป (n=116) (ครัวเรือนที่ไม่ตอบเหตุผล 33 ครัวเรือน)		
ครัวเรือนที่ตอบเหตุผล		
1. ช่วยให้ชาวนามีรายได้ดีขึ้น	51	61.45
2. ชาวนาจะได้ไม่ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง	18	21.69
3. ควรมีโครงการต่อไปแต่ควรมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ด้วย	9	10.84
4. ถ้าราคาปรับจํานําคือว่าในท้องตลาดจริงก็ควรมีโครงการต่อไป	7	8.43
จำนวนครัวเรือนที่ตอบเหตุผล	83	100.00
ครัวเรือนที่เห็นว่าไม่ควรมีโครงการรับจำนำข้าวเปลือกอีกต่อไป (n=4) (ครัวเรือนที่ไม่ตอบเหตุผล 1 ครัวเรือน)		
ครัวเรือนที่ตอบเหตุผล		
1. เกิดปัญหาหลายปัญหาจากการเข้าร่วมโครงการ	2	66.67
2. ราคาปรับซื้อของโครงการระบายข้าวไม่แตกต่างจากราคาในท้องตลาด	2	66.67
จำนวนครัวเรือนที่ตอบเหตุผล	3	100.00
ครัวเรือนที่ไม่แน่ใจว่าควรมีหรือไม่ (n=22) (ครัวเรือนที่ไม่ตอบเหตุผล 14 ครัวเรือน)		
ครัวเรือนที่ตอบเหตุผล		
1. ต้องพิจารณาราคาปรับจํานําก่อน	4	50.00
2. ช่วยเหลือชาวนาได้ไม่ก่อนข้างน้อย	3	37.50
3. ขั้นตอนการดำเนินงานซับซ้อน/ยุ่งยาก	2	25.00
จำนวนครัวเรือนที่ตอบเหตุผล	8	100.00

หมายเหตุ: ในการสอบถามเหตุผลจากชาวนาดัวอย่าง เป็นการสอบถามถึงเหตุผลที่สำคัญ และชาวนา 1 ครัวเรือนสามารถตอบได้มากกว่า 1 เหตุผล

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับการพิจารณาความคิดเห็นโดยรวมต่อโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของชาวนาดัวอย่าง พบว่าชาวนาจำนวน 121 ครัวเรือนหรือร้อยละ 85 ที่คิดว่าโดยรวมแล้วโครงการเป็น

โครงการที่ดี และจำนวนชาวนา 4 ครัวเรือนหรือร้อยละ 3 ที่คิดว่าเป็นโครงการที่ไม่ดี และชาวนาอีกจำนวน 17 ครัวเรือนหรือร้อยละ 12 ที่คิดว่าไม่แน่ใจว่าเป็นโครงการที่ดีหรือไม่ (ตารางที่ 4.33)

ตารางที่ 4.33 จำนวนและร้อยละของชาวนาตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นโดยรวมต่อโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล

ความคิดเห็นโดยรวม	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
คิดว่าเป็นโครงการที่ดี	121	85.21
คิดว่าเป็นโครงการที่ไม่ดี	4	2.82
ไม่แน่ใจว่าเป็นโครงการที่ดีหรือไม่	17	11.97
รวม	142	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

ดังนั้นสรุปได้ว่าชาวนาส่วนใหญ่ยังมีความคิดเห็นว่าโครงการรับจำนำข้าวเปลือกเป็นโครงการที่ดี ควรมีการดำเนินงานต่อไปเรื่อยๆ และชี้ให้เห็นว่าชาวนายังคงมีความต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือในด้านราคาข้าว

4.5 รายรับและความคุ้มค่าจากการจำนำข้าวเปลือก

การหารายรับจากการจำนำข้าวเปลือก จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่ามีตัวแปรอยู่สองตัวแปรในสมการรายรับจากการจำนำข้าวเปลือก ที่ต้องมีการหาค่าของตัวแปรก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ในสมการ ซึ่งตัวแปรดังกล่าวก็คือตัวแปรค่าขนส่งข้าวเปลือก และค่าเก็บรักษาข้าวเปลือก โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.5.1 ค่าขนส่งข้าวเปลือก

จากการศึกษาถึงจำนำข้าวเปลือกของชาวนาตัวอย่าง พบว่าในแต่ละวิธีการจำนำนั้น การขนส่งข้าวเปลือกของชาวนาก็จะมีความแตกต่างกันตามวิธีการขายข้าวเปลือกของชาวนา ซึ่งพิจารณาได้ดังนี้

การขนส่งข้าวเปลือกในวิธีจำนำยั้งฉาง

ในการจำนำยั้งฉาง ชาวนาต้องทำการเก็บรักษาข้าวเปลือกไว้ที่ยังฉางของตนเอง ดังนั้นการขนส่งข้าวเปลือกของชาวนา จึงจำแนกตามวิธีการขายข้าวเปลือก ซึ่งแบ่งเป็นสองกรณี โดยกรณีแรกคือชาวนาขนส่งข้าวเปลือกไปขายในท้องตลาดเอง (โดยที่ไม่มีพ่อค้ามารับซื้อ) เพราะชาวนาได้ถอนข้าวเปลือกคืน เนื่องจากราคาข้าวเปลือกในท้องตลาดสูงขึ้น และอีกกรณีหนึ่ง คือชาวนาขนส่ง

ข้าวเปลือกไปขายให้กับโรงสีของโครงการระบายข้าวของรัฐบาล ซึ่งเป็นวิธีการระบายข้าวในยุ่ง
ฉางของชาวนาในกรณีที่ชาวนาไม่ไถ่ถอนข้าวคืน

สำหรับการศึกษาค้างนี้ พบว่าชาวนาด้อย่างทั้งหมดที่จําแนกแบบยุ่งฉางนั้น ได้มีการขนส่ง
ข้าวเปลือกไปขายให้กับโรงสีของโครงการระบายข้าวเท่านั้น ไม่ได้มีการไถ่ถอนข้าวคืนแล้วนำไป
ขายในท้องตลาด อาจเนื่องมาจากว่าราคาข้าวในท้องตลาดไม่สูงขึ้น โดยการขนส่งข้าวเปลือกไปยัง
โรงสีของโครงการระบายข้าว ชาวนาจะได้รับการช่วยเหลือจาก ธกส. ในอัตราตันละ 230 บาท แต่
ในการศึกษาถึงค่าใช้จ่ายของชาวนาด้อย่าง พบว่ามีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการขนส่งข้าวเปลือกไปขาย
ให้กับโรงสีของโครงการระบายข้าว เท่ากับ 239 บาทต่อตัน ซึ่งค่าใช้จ่ายในการขนส่งข้าวเปลือก
สูงสุดมีค่าเท่ากับ 300 บาทต่อตัน และค่าใช้จ่ายในการขนส่งข้าวเปลือกต่ำสุดมีค่าเท่ากับ 230 บาท
ต่อตัน (ตารางที่ 4.34)

การขนส่งข้าวเปลือกในวิธีจําแนกใบประทวน

ในการจําแนกใบประทวน ชาวนาต้องทำการขนส่งข้าวเปลือกที่จะจําแนกไปฝากเก็บไว้
กับโรงสีที่เข้าร่วมโครงการรับจําแนกข้าวเปลือกของรัฐบาล โดยรัฐบาลได้กำหนดโรงสีไว้ในแต่ละ
พื้นที่ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ชาวนาให้ขนส่งข้าวเปลือกไปยังโรงสีในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งใน
การขนส่งข้าวเปลือก ชาวนาต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการขนส่งด้วยตนเอง สำหรับการขนส่ง
ข้าวเปลือกในวิธีนี้ จะไม่มีการจําแนกตามวิธีการไถ่ถอนข้าวคืน เนื่องจากว่าในทางปฏิบัติจริง
ชาวนาจะไม่มีการไถ่ถอนข้าวคืน เพราะว่าถ้าจะไถ่ถอนข้าวคืนแล้ว โรงสีก็จะรับซื้อข้าวจากชาวนา
ตามราคาในท้องตลาดในขณะที่ชาวนาไถ่ถอนคืน ดังนั้นค่าใช้จ่ายในการขนส่งข้าวเปลือกไปยัง
โรงสีของโครงการ จึงมีค่าใช้จ่ายเท่ากันทั้งในกรณีที่ไถ่ถอนและไม่ไถ่ถอนข้าวคืน โดยค่าใช้จ่าย
เฉลี่ยในการขนส่งข้าวเปลือกไปยังโรงสีที่เข้าร่วมโครงการรับจําแนก มีค่าเท่ากับ 182 บาทต่อ
กิโลกรัม ซึ่งค่าใช้จ่ายในการขนส่งข้าวเปลือกสูงสุดมีค่าเท่ากับ 600 บาทต่อตัน และค่าใช้จ่ายใน
การขนส่งข้าวเปลือกต่ำสุดมีค่าเท่ากับ 36 บาทต่อตัน (ตารางที่ 4.34) จะเห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายในการ
ขนส่งสูงสุดและต่ำสุด มีความแตกต่างกันมาก เนื่องมาจากความแตกต่างของระยะทางในการขนส่ง
และความแตกต่างในลักษณะการขนส่ง ซึ่งชาวนาด้อย่างบางรายก็ต้องจ้างรถขนส่ง แต่ชาวนาบาง
รายก็ขนส่งด้วยรถของตนเอง

ตารางที่ 4.34 ค่าขนส่งข้าวเปลือก จำแนกตามวิธีการจำหน่ายและวิธีการขายข้าวของชาวนาดัวอย่าง ปีการผลิต 2548/49

วิธีการจำหน่าย	ค่าขนส่งข้าวเปลือก (บาทต่อตัน)		
	ค่าเฉลี่ย	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
จำหน่ายยั้งนาง กรณีชาวนาขายข้าวให้โครงการระบายข้าว (n=55)	238.60	230.00	300.00
จำหน่ายไปประทวน กรณีมีการไถ่ถอนและไม่มีการไถ่ถอน (n=87)	181.61	36.40	600.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4.5.2 ค่าเก็บรักษาข้าวเปลือก

ในวิธีการจำหน่ายแบบยั้งนาง ชาวนาต้องเก็บรักษาข้าวเปลือกไว้ที่ยังนางของตนเอง แต่ในวิธีการจำหน่ายแบบไปประทวน ชาวนาไม่ต้องเก็บรักษาข้าวเปลือกไว้เอง จึงทำให้ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือก ซึ่งในการเก็บรักษาข้าวเปลือกไว้ที่ยังนาง ชาวนาจะได้รับค่าเก็บรักษาข้าวเปลือกจาก ธกส. ในอัตราเดือนละ 20 บาทต่อตัน

จากการศึกษาถึงการเก็บรักษาข้าวเปลือกไว้ที่ยังนางของชาวนา มีชาวนาบางครัวเรือนที่ไม่ได้เก็บข้าวเปลือกไว้ที่ยังนางของตนเอง แต่ต้องเช่ายังนางของผู้อื่น ซึ่งจากจำนวนชาวนาดัวอย่างที่จำหน่ายแบบยั้งนางทั้งหมด 55 ครัวเรือน มีจำนวนชาวนาดัวอย่างเพียง 3 ครัวเรือน หรือร้อยละ 5 ที่ต้องเช่ายังนางของผู้อื่น โดยอัตราค่าเช่ายังนางเฉลี่ยครัวเรือนละ 500 บาทต่อปี และชาวนาอีก 52 ครัวเรือน หรือร้อยละ 95 ที่มียังนางเป็นของตนเอง (ตารางที่ 4.35)

ตารางที่ 4.35 จำนวนและร้อยละของชาวนาดัวอย่าง จำแนกตามการเป็นเจ้าของยังนาง ปีการผลิต 2548/49

การเป็นเจ้าของยังนาง	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ของตนเอง	52	94.55
เช่าของผู้อื่น	3	5.45
รวม	55	100.00

หมายเหตุ: กรณีชาวนาที่ต้องเช่ายังนางของผู้อื่น ต้องจ่ายค่าเช่าเฉลี่ย 500 บาท/ปี

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับการคำนวณหาค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือกของชาวนาดัวอย่าง ใช้การวิเคราะห์เชิงถดถอย (regression analysis) ซึ่งเป็นการหาความสัมพันธ์ของค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือกกับระยะเวลาในการเก็บรักษาและปริมาณข้าวเปลือกที่เก็บไว้ในยังนาง โดยการวิเคราะห์หาสมการดังกล่าว จะใช้แบบจำลองตามสมการที่ 2.9 ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ พบว่าปัจจัย

ที่มีอิทธิพลต่อค่าเก็บรักษาข้าวเปลือก (S_t) คือ ระยะเวลาการจํานำ (T) และปริมาณข้าวเปลือกที่เก็บในยุ้งฉาง (Q) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 โดยมีค่า R Square เท่ากับ 0.701 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองสามารถอธิบายความแปรผันของค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาได้ร้อยละ 70.1 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเก็บรักษาข้าวเปลือก คือ 0.083 และจากค่าสัมประสิทธิ์ a_1 ที่มีค่าเท่ากับ 0.061 หมายความว่า หากให้ปริมาณข้าวเปลือกที่เก็บในยุ้งฉางมีค่าคงที่ระดับหนึ่ง เมื่อระยะเวลาในการเก็บรักษาเพิ่มขึ้น 1 เดือน ค่าเก็บรักษาข้าวเปลือกจะเพิ่มขึ้น 0.061 บาทต่อกิโลกรัม หรือ 61 บาทต่อตัน และค่าสัมประสิทธิ์ของ a_2 ที่มีค่าเท่ากับ -0.0125 หมายความว่า หากให้ระยะเวลาเก็บรักษามีค่าคงที่ระดับหนึ่ง เมื่อปริมาณข้าวเปลือกที่เก็บในยุ้งฉางเพิ่มขึ้น 1 ตัน ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือกจะลดลง 12.5 บาทต่อตัน (ตารางที่ 4.36)

ตารางที่ 4.36 ความสัมพันธ์ของค่าเก็บรักษาข้าวเปลือก (บาทต่อกิโลกรัม) ระยะเวลาในการจํานำ (เดือน) และปริมาณข้าวเปลือกที่เก็บในยุ้งฉาง (ตัน)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าความคลาดเคลื่อน	t	ระดับความเชื่อมั่น
ค่าคงที่	- 0.133	0.053	- 2.518	0.017
ระยะเวลาในการจํานำ	0.061	0.007	8.777	0.000
ปริมาณข้าวเปลือกที่เก็บในยุ้งฉาง	- 0.0125	0.005	- 2.752	0.010

หมายเหตุ: $R^2 = 0.701$, F-test = 0.000, std. Error of the Estimate = 0.083

ที่มา: จากการคำนวณ

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว สามารถนำมาเขียนให้อยู่ในรูปสมการค่าเก็บรักษาข้าวเปลือกได้ ดังนี้

$$S_t = -0.133 + 0.061T - 0.0125Q \quad \dots(4.1)$$

เมื่อคำนวณตัวแปรค่าขนส่งข้าวเปลือกและค่าเก็บรักษาข้าวเปลือกได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ นำค่าตัวแปรต่างๆที่ใช้ในสมการรายรับจากการจํานำข้าวเปลือก มาหารายรับที่ชาวนาจะได้รับจากการจํานำข้าวเปลือก ดังหัวข้อต่อไปนี้

4.5.3 รายรับและความคุ้มค่าจากการจํานำข้าวเปลือก

ในการคำนวณหารายรับจากการจํานำข้าวเปลือกในกรณีต่างๆ ตามวิธีการศึกษาบทที่ 2 ในสมการที่ 2.5 2.6 2.7 และ 2.8 แล้วเปรียบเทียบกับการขายทันทีในลักษณะต่าง ๆ นั้น มีค่าตัวแปรที่จะนำไปวิเคราะห์ได้แก่ ตัวแปรด้านราคาจํานำ (p_p) โดยการจํานำแบบยุ้งฉาง (ในขณะจํานำ) มี

ราคาจำหน่าย 10,000 บาทต่อตัน และ การรับจำหน่ายแบบใบประทวนมีราคาจำหน่ายเฉลี่ย 9,180 บาทต่อตัน ตัวแปรด้านมูลค่าผลประโยชน์จากการใช้เงินจำหน่าย (OP) จะใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของ ธกส. ในอัตราร้อยละ 0.75 ต่อปี ตัวแปรราคาข้าวเปลือกในอนาคต (P_f) ใช้ราคาข้าวเปลือกที่ชาวนาขายได้ เฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดเชียงใหม่จากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ส่วนกรณีจำหน่ายยังฉางแล้วขายเข้าโครงการระบายข้าว ราคาซื้อของโครงการระบายข้าว (P_{f1}) เฉลี่ย 9,075 บาทต่อตัน ตัวแปรด้านค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา (S) คำนวณจากสมการ 4.2 และค่าใช้จ่ายในการขนส่ง กรณีขายข้าวเข้าโครงการระบายข้าวมีค่าขนส่งเฉลี่ย 239 บาทต่อตัน (C_2) ส่วนกรณีจำหน่ายใบประทวนมีค่าขนส่งเฉลี่ย 182 บาทต่อตัน (C_3) และตัวแปรอัตราดอกเบี้ยในการรับจำหน่าย (I) เท่ากับร้อยละ 3 ต่อปี (ตารางที่ 4.37)

ตารางที่ 4.37 ตัวแปรที่จะนำไปวิเคราะห์ในสมการรายรับจากการจำหน่ายข้าวเปลือกในกรณีต่างๆ

ตัวแปร	ค่าตัวแปรที่จะนำไปวิเคราะห์
1. ราคาจำหน่าย (P_p)	
— กรณีจำหน่ายแบบยังฉาง (ในขณะจำหน่าย)	10,000 บาทต่อตัน
— กรณีจำหน่ายแบบใบประทวน	9,180 บาทต่อตัน
2. มูลค่าผลประโยชน์จากการใช้เงินจำหน่าย (OP) (ราคาจำหน่ายคูณด้วยอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก)	อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ธกส. ร้อยละ 0.75 ต่อปี
3. ราคาข้าวในอนาคต (P_f)	ราคาข้าวเปลือกเฉลี่ยรายเดือนของ จ.เชียงใหม่
4. ราคาซื้อของโครงการระบายข้าว (P_{f1})	9,075 บาทต่อตัน
5. ค่าเก็บรักษาข้าวเปลือก (S)	คำนวณตามสมการที่ 4.1
6. ค่าขนส่งข้าวเปลือก	
— กรณีจำหน่ายแบบยังฉาง แล้วขนส่งไปโครงการระบายข้าว (C_2)	238.60 บาทต่อตัน
— กรณีจำหน่ายแบบใบประทวน (C_3)	181.60 บาทต่อตัน
7. อัตราดอกเบี้ยจากการจำหน่าย (I)	อัตราร้อยละ 3 ต่อปี

ที่มา: จากการสำรวจและการคำนวณ

หลังจากได้ค่าตัวแปรดังกล่าวข้างต้นแล้วนำไปคำนวณในสมการรายรับจากการจำหน่ายในกรณีต่างๆ ในช่วงระยะเวลาจำหน่าย 8 เดือน แล้วเปรียบเทียบกับรายรับจากการขายทันที พบว่า ในการจำหน่ายแบบใบประทวนและไม่ไถ่ถอนให้ความคุ้มค่ามากที่สุด โดยมีรายรับเท่ากับ 9,044 บาทต่อตัน รองลงมาเป็นการจำหน่ายยังฉางและขายให้โครงการระบายข้าว ซึ่งมีรายรับเท่ากับ 8,988 บาท

ต่อต้น เปรียบเทียบกับการขายทันทีที่ตลาด จะมีรายรับ (ณ เดือนที่ 8 นับจากวันที่จำหน่าย) เพียง 8,292 บาทต่อต้น และการขายข้าวทันทีให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อ จะมีรายรับ (ณ เดือนที่ 8 นับจากวันที่จำหน่าย) เพียง 8,211 บาทต่อต้น หรือคิดเป็นผลได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 และ 9 ตามลำดับ ส่วนการจำหน่ายที่ไม่คุ้มค่า คือการจำหน่ายแบบยุ่งฉางแล้วไถ่ถอนคืนไปขายให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อ และการจำหน่ายแบบใบประทวนแล้วไถ่ถอนคืนไปขายให้กับพ่อค้า ซึ่งมีรายรับ (ณ เดือนที่ 8 นับจากวันที่จำหน่าย) เท่ากับ 7,954 และ 7,896 บาทต่อต้น ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่ารายรับจากการขายทันทีในทั้งสองกรณี (ตารางที่ 4.38)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

ตารางที่ 4.38 ผลการคำนวณเปรียบเทียบรายรับจากการจำหน่ายข้าวเปลือกของชาวนาตัวอย่างในกรณีต่างๆ กับการขายทันที ในช่วงระยะเวลาจำหน่าย 8 เดือน

วิธีการจำหน่าย/วิธีการขายทันที/ตัวแปร	ราคาจำหน่าย (P_p) (บาทต่อตัน) (ก)	20% (บาทต่อตัน) (ข)	มูลค่าผลประโยชน์จากการใช้เงินจำหน่าย (OP) (บาทต่อตัน) (ค)	ผลต่างของราคา ($P_f - P_p$) (บาทต่อตัน) (ง)	ค่าเก็บรักษาข้าวเปลือก (S) (บาทต่อตัน) (จ)	ค่าขนส่งข้าวเปลือก (C) (บาทต่อตัน) (ฉ)	อัตราดอกเบี้ยจากการจำหน่าย (I) (บาทต่อตัน) (ช)	รายรับ (R) (บาทต่อตัน) (ซ) ^{1/}
1. การจำหน่ายขี้ฉาง								
- ขายข้าวเอง (พ่อค้ามารับซื้อ)	10,000	160	20.22	-1,913 ^{2/}	288.24 ^{5/}		25.00	7,953.98(0.97)
- ขายให้โครงการระบายข้าว	10,000	160	50.00	-925 ^{3/}	288.24 ^{5/}	8.60 ^{6/}		8,988.16(1.09)
2. การจำหน่ายแบบใบประทวน								
- ไถ่ถอน (พ่อค้ามารับซื้อ)	9,180		13.80	-1,093 ^{4/}		181.60	22.95	7,896.25(0.96)
- ไม่ไถ่ถอน	9,180		45.90			181.60		9,044.30(1.10)
3. การขายทันที								
- พ่อค้ามารับซื้อ	8,170		40.85					8,210.85(1.00)
- ขายที่ตลาด	8,370		41.85			120		8,291.85(1.01)

หมายเหตุ: (ซ) = (ก) + (ข) + (ค) + (ง) - (จ) - (ฉ) - (ช)

^{1/} ตัวเลขในวงเล็บแสดงสัดส่วนของรายรับจากการจำหน่ายวิธีต่างๆ กับการขายทันทีให้แก่พ่อค้าที่มารับซื้อ

^{2/} พ่อค้ามารับซื้อในเดือนที่ 8 นับจากวันที่จำหน่ายในราคา 8,087 บาทต่อตัน

^{3/} โครงการระบายข้าวรับซื้อในราคา 9,075 บาทต่อตัน

^{4/} พ่อค้ามารับซื้อในเดือนที่ 8 นับจากวันที่จำหน่ายในราคา 8,087 บาทต่อตัน

^{5/} คัดค่าเก็บรักษาที่ระดับการเก็บรักษาเฉลี่ย 5.34 ตัน

^{6/} ค่าขนส่งไปโครงการระบายข้าว เสียค่าขนส่ง 238.6 บาทต่อตัน แต่ชาวนาได้รับจาก ชกส. ในอัตรา 230 บาทต่อตัน

ที่มา: จากการคำนวณและการสำรวจ

จากตารางที่ 4.38 เห็นได้ว่ากรณีที่ชาวนาได้ถอนข้าวออกมาขายเอง ทั้งที่เป็นการจำหน่ายแบบยั้งฉางและแบบใบประทวนนั้น ไม่ให้ความคุ้มค่า เนื่องจากให้รายรับต่ำกว่าการขายทันทีทั้งการขายให้พ่อค้าที่มารับซื้อและขายที่ตลาด ดังนั้น การพิจารณารายรับจากการเปลี่ยนแปลงผ่านช่วงระยะเวลา 8 เดือน จึงไม่นำวิธีการจำหน่ายกรณีที่ชาวนาได้ถอนข้าวออกมาขายเองทั้งที่เป็นการจำหน่ายแบบยั้งฉางและใบประทวนมาพิจารณาเปรียบเทียบ

ในการเปรียบเทียบรายรับที่ได้จากการจำหน่ายข้าวทั้งสองกรณีกับการขายทันทีทั้งที่ขายให้พ่อค้าที่มารับซื้อและขายที่ตลาดของแต่ละเดือน กรณีของการจำหน่ายแบบยั้งฉางแล้วขายให้โครงการระบายข้าว รัฐบาลจัดให้มีการรับซื้อข้าวเข้าโครงการระบายข้าวเพียงครั้งเดียว คือ ในเดือนที่ 8 นับจากวันที่จำหน่าย ทำให้ในทางปฏิบัติจะไม่สามารถนำตัวเลขราคารับซื้อของโครงการระบายข้าวในแต่ละเดือนมาคำนวณหารายรับจากการจำหน่ายแบบยั้งฉางเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับกรณีอื่นได้ ในการวิเคราะห์จึงตั้งข้อสมมุติฐานให้โครงการระบายข้าวเปิดรับซื้อข้าวได้ตลอดเวลา และจะรับซื้อในราคาที่สูงกว่าราคาในท้องตลาดร้อยละ 12.22 เนื่องจากส่วนต่างของราคารับซื้อข้าวในท้องตลาดเฉลี่ยกับราคาซื้อของโครงการระบายข้าวในเดือนที่ 8 เท่ากับร้อยละ 12.22 ส่วนรายรับจากการขายทันทีทั้งที่ขายให้พ่อค้าที่มารับซื้อและขายที่ตลาดที่ใช้ในการเปรียบเทียบนั้นมีค่าเสียโอกาสการใช้เงินจึงต้องนำมาคิดรวมด้วย

ผลการศึกษา ปรากฏว่า ตลอดระยะเวลาจำหน่าย 8 เดือน รายรับจากการจำหน่ายแบบยั้งฉางแล้วขายข้าวให้โครงการระบายข้าว มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตามราคาข้าวเฉลี่ยรายเดือน ส่วนการจำหน่ายแบบใบประทวนแล้วไม่ได้ออนมีรายรับสูงขึ้นตามระยะเวลา เนื่องจากมีค่าเสียโอกาสการใช้เงินเข้ามารวมด้วย และเมื่อเปรียบเทียบรายรับจากการจำหน่ายในแต่ละเดือน จะเห็นว่าในเดือนที่ 3 (ประมาณเดือนมกราคม) การจำหน่ายแบบยั้งฉางแล้วขายข้าวให้โครงการระบายข้าว ไม่ให้ความคุ้มค่า เพราะให้รายรับเพียง 8,055 บาทต่อตัน ซึ่งน้อยกว่าการขายทันทีทั้งสองกรณี อาจเนื่องมาจากราคาข้าวเฉลี่ยในช่วงเดือนที่ 3 ลดต่ำลงมาก แต่เมื่อพิจารณารายรับในเดือนที่ 6 พบว่า การจำหน่ายแบบยั้งฉางแล้วขายข้าวให้โครงการระบายข้าว ให้ความคุ้มค่ามากที่สุด โดยให้รายรับ 9,073 บาทต่อตัน อาจเนื่องมาจากราคาข้าวเฉลี่ยในช่วงเดือนที่ 6 เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นจึงช่วยยืนยันได้ว่า หากในเดือนใดที่ราคาข้าวในตลาดเพิ่มสูงขึ้น ชาวนาควรได้ถอนข้าวออกมาขาย เพราะจะทำให้ได้รายรับที่คุ้มค่า แต่หากเดือนใดที่ราคาข้าวในตลาดลดต่ำลง ชาวนาก็ไม่ควรได้ถอนข้าวออกมาขาย สำหรับช่วงระยะเวลาการจำหน่ายอื่นๆ เห็นได้ว่า การจำหน่ายแบบใบประทวนแล้วไม่ได้ออนให้ความคุ้มค่ามากที่สุด เพราะให้รายรับสูงกว่ากรณีอื่นทั้งหมด (ตารางที่ 4.39)

ตารางที่ 4.39 การประมาณรายรับจากการจำหน่ายข้าวเปลือกของชาวนาตัวอย่างในกรณีต่างๆ ตามการเปลี่ยนแปลง
ระยะเวลาการจำหน่ายเปรียบเทียบกับการขายทันที

หน่วย: บาท/ตัน

ระยะเวลาจำหน่าย (เดือน)	ราคาข้าวเฉลี่ย รายเดือน (บาทต่อตัน)	วิธีการจำหน่าย		วิธีการขายทันที ^{1/}	
		จำหน่ายกลางแจ้ง	จำหน่ายไปประทวน	พ่อค้า มารับซื้อ	ขายที่ ตลาด
		ขายให้โครงการระบายข้าว ^{2/}	ไม่ไถ่ถอน		
1	7,625	8,713.41 (1.066)	9,004.14 (1.101)	8,175.11	8,255.23
2	7,400	8,425.66 (1.030)	9,009.88 (1.101)	8,180.21	8,260.46
3	7,100	8,054.91(0.984)	9,015.61 (1.101)	8,185.32	8,265.69
4	7,400	8,356.16 (1.020)	9,021.35 (1.102)	8,190.43	8,270.93
5	7,825	8,798.41 (1.074)	9,027.09 (1.102)	8,195.53	8,276.16
6	8,100	9,072.66 (1.106)	9,032.83 (1.102)	8,200.64	8,281.39
7	8,010	8,936.91 (1.089)	9,038.56 (1.102)	8,205.74	8,286.62
8	8,087	8,988.16 (1.095)	9,044.30 (1.102)	8,210.85	8,291.85

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นสัดส่วนของรายรับจากการจำหน่ายต่อรายรับจากการขายทันที กรณีที่พ่อค้ามารับซื้อ
เนื่องจากเป็นวิธีการขายที่ชาวนามีการปฏิบัติมากที่สุด

^{1/} วิธีการขายทันทีคำนวณราคาที่ชาวนาขายทันที รวมค่าเสียโอกาสในแต่ละเดือน

^{2/} รายรับจากการจำหน่ายแบบกลางแจ้งแล้วขายให้โครงการระบายข้าวในเดือนที่ 1-7 มาจากการคำนวณ
จากราคารับซื้อที่มีการปฏิบัติจริงในเดือนที่ 8

ที่มา: จากการคำนวณและการสำรวจ

4.5.4 ราคาจำหน่ายและราคารับซื้อของโครงการระบายข้าวที่เหมาะสม

หลังจากที่ทราบแล้วว่าทั้งการจำหน่ายแบบกลางแจ้งและแบบไปประทวน หากชาวนาไม่ไถ่ถอน
จะให้ความคุ้มค่ามากกว่าการขายทันที ดังนั้นในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาระดับราคาที่เหมาะสม
ทั้งราคารับจำหน่ายและราคารับซื้อของโครงการระบายข้าวที่ชาวนาจะทำการตัดสินใจนำข้าวมาจำหน่าย
กับรัฐบาล ซึ่งการวิเคราะห์ใช้ข้อมูลพื้นฐานอื่นๆ ตามตารางที่ 4.38 แล้วแปรผันราคารับจำหน่ายและ
ราคารับซื้อของโครงการระบายข้าวในระดับราคาต่างๆ ส่วนวิธีการขายทันทีทั้งการขายให้พ่อค้า
ที่มารับซื้อและการขายที่ตลาดที่นำมาเปรียบเทียบนั้น มีรายรับเท่ากันในทุกกรณี เนื่องจากเป็นการ
พิจารณาในช่วงระยะเวลาเดียวกัน

ผลการศึกษา ราคาจำหน่ายและราคารับซื้อของโครงการระบายข้าวที่เหมาะสม สำหรับการ
จำหน่ายแบบกลางแจ้ง พบว่า ถ้าราคารับจำหน่ายอยู่ในระดับ 8,400 บาทต่อตันขึ้นไป และราคารับซื้อของ
โครงการระบายข้าว อยู่ในระดับ 8,400 บาทต่อตันขึ้นไปเช่นกัน การจำหน่ายแบบกลางแจ้งแล้วขายข้าว
ให้โครงการระบายข้าว (ในเดือนที่ 8) จะทำให้ชาวนามีความคุ้มค่ามากกว่าการขายทันทีทั้งสอง
กรณี โดยในระดับราคารับจำหน่ายและราคารับซื้อของโครงการระบายข้าวดังกล่าว ชาวนาจะมีรายรับ

จากการจำหน่ายแบบยั้งฉางแล้วขายข้าวให้โครงการระบายข้าวมีรายรับ 8,305 บาทต่อตัน ในขณะที่การขายทันทีให้พ่อค้าที่มารับซื้อจะมีรายรับ 8,211 บาทต่อตัน และการขายทันทีที่ตลาดจะมีรายรับ 8,292 บาทต่อตัน (ตารางที่ 4.40)

ส่วนการพิจารณาราคารับจำหน่ายที่เหมาะสมที่ให้ความคุ้มค้ำมากกว่าการขายทันที สำหรับการจำหน่ายแบบใบประทวนแล้วไม่ไถ่ถอนคืน พบว่า ในระดับราคารับจำหน่าย 8,450 บาทต่อตันขึ้นไป จะทำให้ชววนาที่จำหน่ายข้าวแบบใบประทวนและไม่ไถ่ถอนคืนมีความคุ้มค้ำมากกว่าการขายทันที ซึ่งในระดับราคารับจำหน่ายดังกล่าว ชววนาจะมีรายรับจากการจำหน่าย 8,311 บาทต่อตัน ในขณะที่การขายทันทีที่มีพ่อค้ามารับซื้อ จะมีรายรับ 8,211 บาทต่อตัน และการขายที่ตลาดจะมีรายรับ 8,292 บาทต่อตัน (ตารางที่ 4.40)

เมื่อพิจารณาราคารับจำหน่ายที่ต่ำกว่า 8,400 และ 8,450 บาทต่อตัน จะพบว่า รายรับจากการจำหน่ายทั้งกรณีที่เป็นกรจำหน่ายแบบยั้งฉางและการจำหน่ายแบบใบประทวนจะต่ำกว่าการขายทันทีทั้งที่มีพ่อค้ารับซื้อและขายที่ตลาด ดังนั้นหากรัฐบาลกำหนดราคารับจำหน่ายที่ต่ำกว่า 8,400 บาทต่อตัน สำหรับการจำหน่ายแบบยั้งฉาง และ 8,450 บาทต่อตันสำหรับการจำหน่ายแบบใบประทวน ก็จะไม่ชักจูงให้ชววนานำข้าวเปลือกเข้ามาจำหน่าย

ตารางที่ 4.40 การประมาณรายรับจากการจำหน่ายข้าวเปลือกของชววนาตัวอย่าง โดยคำนวณจากการเปลี่ยนแปลงราคารับจำหน่ายและราคารับซื้อของโครงการระบายข้าวในระดับต่างๆ

ราคา รับจำหน่าย (บาทต่อตัน)	ราคารับซื้อ ของ โครงการ ระบายข้าว (บาทต่อตัน)	รายรับจากการจำหน่าย (บาทต่อตัน)				รายรับจาก การขายทันที* (บาทต่อตัน)	
		จำหน่ายแบบยั้งฉาง		จำหน่ายแบบใบประทวน		พ่อค้า มารับซื้อ	ขายที่ ตลาด
		ขายเอง (พ่อค้ามา รับซื้อ)	ขายให้โครงการ ระบายข้าว	ไถ่ถอน (พ่อค้ามา รับซื้อ)	ไม่ ไถ่ถอน		
8,350	8,350	8,122.11	8,254.91	7,899.36	8,210.15	8,210.85	8,291.85
8,400	8,400	8,121.98	8,305.16	7,899.17	8,260.40	8,210.85	8,291.85
8,450	8,400	8,121.86	8,305.41	7,898.98	8,310.65	8,210.85	8,291.85
8,500	8,400	8,121.73	8,305.66	7,898.80	8,360.90	8,210.85	8,291.85
8,600	8,400	8,121.48	8,306.16	7,898.42	8,461.40	8,210.85	8,291.85
8,700	8,400	8,121.23	8,306.66	7,898.05	8,651.50	8,210.85	8,291.85
8,800	8,400	8,120.98	8,307.16	7,897.67	8,662.40	8,210.85	8,291.85

หมายเหตุ: * รายรับจากการขายทันทีทั้งสองกรณี มีค่าเท่ากันในทุกะดับราคารับจำหน่าย และราคารับซื้อของโครงการระบายข้าว เนื่องจากพิจารณาในช่วงระยะเวลาเดียวกัน ทำให้ไม่ต้องรวมค่าเสียโอกาส

ที่มา: จากการคำนวณ